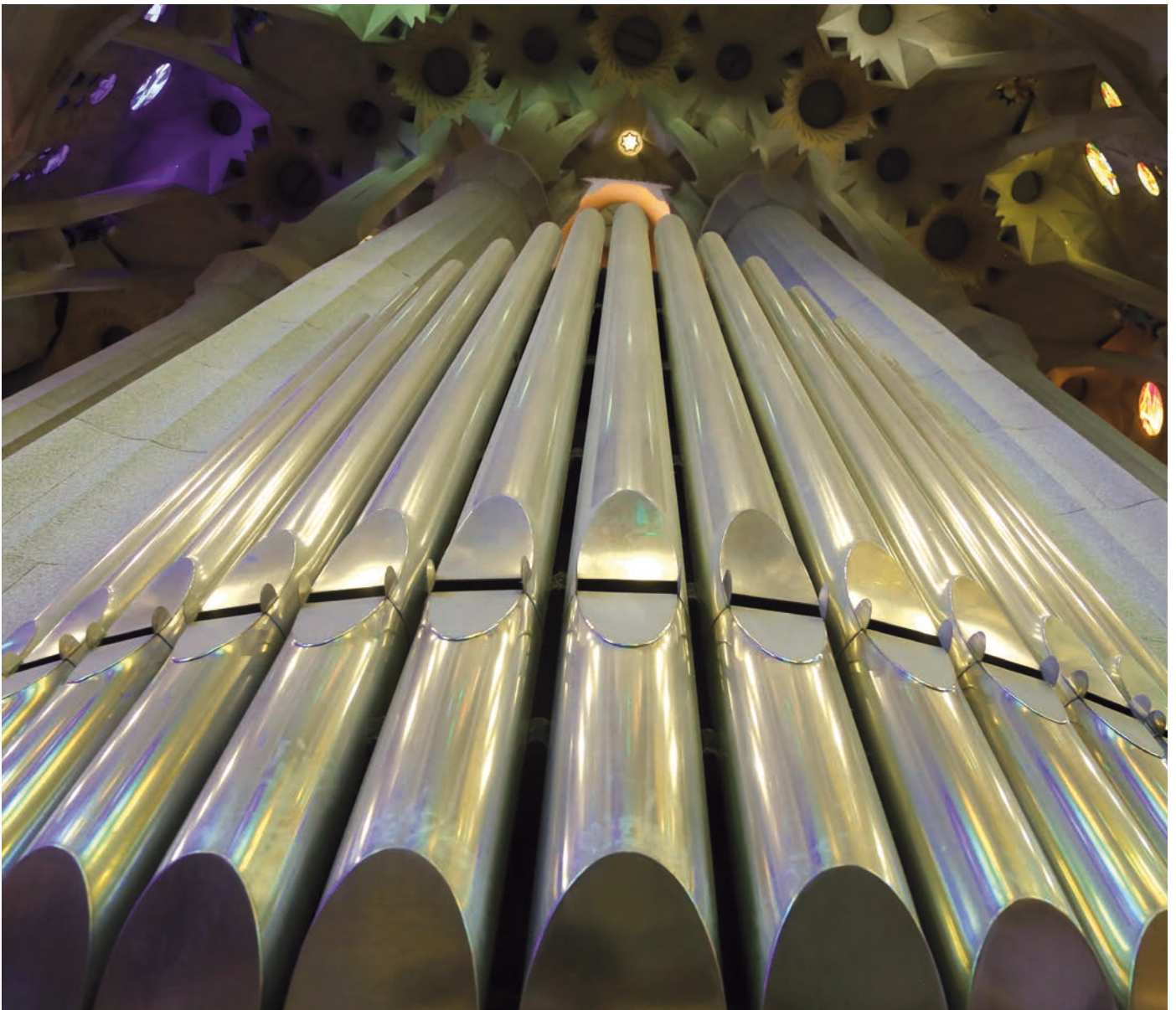

Catalunya Cristiana

40
anys

Setmanari d'informació
i de cultura religiosa
ANY XXXIX | NÚM. 2086
2,90 € | 15 SETEMBRE 2019

Lazaroguti / Cathopic

EN PRIMER PLA (8-11)

Tornar la veu a l'orgue

Les comunitats cristianes afronten el repte de donar vida i ús a l'instrument rei

Experiència solidària de
les salesianes a
Moçambic

Catalunya Cristiana

40
anys

Subscriuiu-vos-hi

DESITJO SUBSCRIURE'M AL SETMANARI CATALUNYA CRISTIANA DURANT UN ANY (52 NÚMEROS)

Nom

Cognoms

Adreça

Població

DP

Tel.

NIF

A/e:

Edició paper 145€

Edició digital 90€

Edició en català

Edició en castellà

FORMA DE PAGAMENT

Únic pagament per any

Dos pagaments semestrals

Xec nominatiu que adjunto

Domiciliació bancària (ompliu ordre adjunta)

NOM COL·LABORADOR

Senyors, els prego que, a partir d'ara, i fins nou avís, carreguin al meu compte els rebuts que els presentarà Fundació Catalunya Cristiana per la meva subscripció al setmanari CatalunyaCristiana.

Titular

IBAN

ENTITAT

OFICINA

DC

COMPTE

DATA (DD/MM/AA)

Lliureu aquesta butlleta a:

Catalunya Cristiana

(Departament de Subscripcions)

Comtes de Bell-lloc, 67-69

08014 Barcelona

Conforme al que disposa l'article 6 de la llei orgànica 15/1999 de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal, autoritzo Catalunya Cristiana a incloure les meves dades personals al fitxer informàtic d'aquesta entitat així com a tractar-les, per tal de rebre informació periòdica de les seves activitats. En qualsevol moment el titular podrà exercir els drets d'accés, rectificació i cancel·lació, així com oposar-se al tractament de les seves dades adreçant-se a Catalunya Cristiana amb domicili al carrer Comtes de Bell-lloc, 67-69, 08014 Barcelona.

Signatura del titular

Guilherme Furtado

Cardenals missioners i en diàleg

El primer diumenge de setembre, en acabar el res de l'Àngelus, el Sant Pare va anunciar, per sorpresa, que el proper 5 d'octubre hi haurà un consistori per a la creació de cardenals al Vaticà i anuncià el nom dels 13 nous purpurats procedents d'Espanya, el Canadà, el Congo, Cuba, Guatemala, Indonèsia, Itàlia, Luxemburg, Paraguai i Portugal.

D'aquests cardenals, el Papa en va destacar la seva provinença que expressa la vocació missionera de l'Església que continua anunciant l'amor misericordiós de Déu a tots els homes i dones de la terra. Destaquen figures rellevants en àrees claus del pontificat de Francesc, com el bisbe espanyol i també missioner nascut a Sevilla, Miguel Ángel Ayuso Guixot, que és el màxim responsable del Diàleg Interreligiós del Vaticà. També és significatiu el nomenament del canadenc Michael Czerny, que s'ocupa d'assumptes d'immigració i és sotssecretari de la secció Migrants i Refugiats del Dicasteri per al Servei del Desenvolupament Humà Integral. O l'actual arquebisbe de Rabat, el també espanyol Cristóbal López Romero, salesià, nascut a Vélez-Rubio (Almeria) i format a Badalona. El bisbe Cristóbal deia a *Catalunya Cristiana* en una entrevista l'11 d'agost passat: «L'Església (...) ha de tenir cura primer de tot de la pròpia autenticitat (...) vivim una gran fraternitat amb el poble musulmà. Si

les condicions ens limiten a aquest testimoni silenciós, això ens obliga a aprofundir en l'autenticitat de la nostra vida i adhesió a Crist.» En una entrevista anterior ja va saludar els lectors de *CC*: «Em sento molt unit a aquest setmanari des del començament perquè, com a periodista i salesià, vaig crear l'oficina de premsa dels salesians a Barcelona. Jo enviava notícies a *Catalunya Cristiana* i cada mes les publicaven.» A més, explica, durant els seus 18 anys al Paraguai: «Vaig estar rebent gratuïtament el setmanari, gràcies a un apadrinament missioner. Vull agrair a *Catalunya Cristiana* que m'hagi estat alimentant eclesialment i formativament sobre Catalunya i sobre l'Església durant tot aquest temps. Gràcies!»

Entre els futurs nous cardenals hi ha José Tolentino Mendonça, un portuguès de 53 anys que és bibliista, poeta i bibliotecari de la Santa Romana Església, a qui va entrevistar Ràdio Estel. El P. Tolentino, l'any passat va dirigir els exercicis espirituals de la Quaresma al Papa i a la cúria, que foren publicats (*Elogio de la Sed, Sal Terrae, 2018*) i en el pròleg Francesc li deia amb agraïment: «Les profundes meditacions, a partir de la dada exegetica, ens han obert al món contemporani per mitjà de les referències literàries, poètiques i relacionades amb esdeveniments de l'actualitat.» Tot un perfil.

Contingut

03
Editorial

05
La setmana

06
Opinió

08
En primer pla

13
Vida eclesial

23
Opinió

24
Reportatge

28
Carta dominical

30
Bíblia

32
Litúrgia

34
Espai lectors

36
Cultura

46
Agenda

47
Des del carrer

Analfabetisme o ignorància religiosa

PÀGINA 16

20
Montserrat Escribano-Cárcel

Mor el cardenal Roger Etchegaray

PÀGINA 14

Nova temporada de Ràdio Estel

PÀGINA 36

38
«Laudato Si»

La setmana en tuits

CARDENAL R. SARAH
@CARD_R_SARAH

Prefecte de la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sacraments

Vull retre un sincer homenatge al cardenal Roger Etchegaray, per qui sentia un afecte particular. Sense saber que Déu el cridaria, pensava en ell aquest matí. Fa uns mesos vaig poder-li fer una darrera visita. Pregó a Déu per ell

XAVIER ROCAS BAS
@XROCABAS

Delegat de Mitjans de Comunicació del bisbat de Girona

Congrés sobre el papa Francesc a Barcelona amb ponents de luxe! Amb ganes d'escoltar especialment la conferència del periodista Andrea Tornielli: «Gest, símbol,

paraula. Una Església que comunica l'Evangeli.»

JOAN MONTULL
@JOSANMONTULL

Salesià

El papa Francesc ha nomenat cardenal el nostre estimat Cristóbal, salesià. Enhorabona a Cristóbal. I l'enhonabona a tothom... tenim un bon amic dels joves i els pobres en l'animació de la vida de l'Església

HELIODORO MIRA
@DHELIO

Sacerdot

Els bisbes arremeten contra el *mindfulness* i la meditació zen, que veuen «incompatibles» amb la fe cristiana

Zoom

CARME MUNTÉ

Viatge del papa Francesc a Moçambic, Madagascar i Illes Maurici amb un missatge «d'esperança, pau i reconciliació». Al tancament d'aquesta edició, tot just havia arribat a Moçambic, on ha destacat els esforços a favor de la reconciliació després de la guerra civil del 1977-1992. La pau va ser fruit d'un procés promogut per la Comunitat de Sant'Egidio.

Escollat a Ràdio Estel

IGNASI MIRANDA
Coordinador d'informatius

Tardes molt variades

La diversitat marca la programació de les tardes de dilluns a divendres. *Món Perico* (de 16 a 17 h), els col·loquis *Temps de benestar* sobre salut (de 17 a 17.30 h), *El Mirador de l'actualitat* (de 18.05 a 18.40 h), les *Vespres* des de Montserrat (de 18.45 a 19.15h), l'informatiu *Diari del Papa* (de 19.24 a 19.30) i *Basket al dia* (de 21 a 21.30 h) són els espais diaris. Completen les franges algunes propostes setmanals a les 17.30 h, amb l'interreligió *Temps de diàleg* (dimarts) i *Fem família* (dimecres), entre d'altres, i a les 20 h, espais com *La Veu de Càritas* (dilluns) o *L'hora del pati* (dimecres). Aquí s'afegeix una novetat important els dimarts: *El protagonista*, entrevista en profunditat a un personatge rellevant.

El 3 de setembre, el primer convidat del nou programa va ser Arcadi Oliveres. L'economista i activista va destacar que «l'Església pot ajudar a assolir un món millor difonent els seus propis missatges de pau, fraternitat, austeritat i acollida». Igualment va dir que «el Papa ho fa molt bé quan parla o actua a favor de l'acollida als migrants, tot i que no sempre li fan cas».

L'efemèride de la setmana

19 de setembre del 1928:

Walt Disney estrena als Estats Units la primera pel·lícula sonora de dibuixos animats.

MIRADA AL MÓN

Activitat restauradora

Des de fa una vintena d'anys, Terra Santa s'ha vist enriquida per una sèrie de reconstruccions i renovacions de llocs sants que necessitaven un suport arquitectònic o embelliment en la forma, sovint desgastada pel temps. Especialment Jerusalem s'ha beneficiat d'aquesta activitat, però també Betlem, concretament la basílica de la Nativitat.

Avui els pelegrins i els turistes poden veure i admirar l'aspecte dels llocs sants que presenten les obres de restauració dutes a terme amb professionalitat i encert, i ens donen

El projecte que s'espera que comenci aquesta tardor és renovar el paviment de la Rotonda del Sant Sepulcre

NÚRIA MIRÓ
Missionera de Natzaret

Setembre 2019, inici d'un nou curs escolar. No és l'anunci d'una novetat, ho sé, però és una molt bona notícia. Malgrat que algú pot semblar-li que no ho és, *començar* sempre és un verb actiu, dinàmic i, per tot el que comporta de novetat, sempre és motiu d'alegria i de molta esperança.

I quan es tracta de començar un curs escolar, quan el que s'inicia és precisament la possibilitat d'obrir horitzons, d'ajudar a créixer, d'eixamplar mentalitats, d'oferir noves oportunitats a nens i joves, *començar un curs* és un moment especial de joia, d'entusiasme, de projectes, i, per què no?, també ho és d'una certa tremolor que sempre acompanya tot el que té a veure amb treballar amb infants, amb persones.

Sempre m'ha agradat conèixer

una idea de com eren quan van ser construïts o realitzats.

Esmentem les més conegudes, com l'abelliment de la cúpula de la basílica del Sant Sepulcre, l'edícula o templet sobre el Sant Sepulcre, la capella dels Armenis i la capella anomenada «presó de Jesús», dins de la basílica del Sant Sepulcre. Fora d'aquesta església tenim també les restauracions de l'església de Sant Pere in Gallicantu, del Cenacle i de la cripta de la Dormició de Maria. I, com dèiem, el restaurament de la basílica de la Nativitat de Betlem.

El darrer projecte que s'espera que comenci aquesta tardor és el paviment de la Rotonda del Sant Sepulcre, al voltant de la tomba de Crist, que necessita una total renovació que el deixi més harmònic, regular i artístic. Així es va establir

JOAN M. VERNET
Salesià a Jerusalem

en la reunió de les autoritats eclesiològiques que regeixen la basílica del Sant Sepulcre: els patriarques grec, llatí i armeni i altres autoritats. El document de l'acord es va firmar el 27 de maig passat.

Cal que pensin en la presència d'un arqueòleg que pugui estudiar i valorar bé el subsol: la numismàtica (monedes trobades), la ceràmica, les restes de tombes antigues i altres elements poden permetre nous estudis i interpretacions d'aquest lloc tan fonamental per a la fe cristiana.

En el treball anterior de reforçament de l'edícula del Sant Sepulcre no es va tenir en compte la persona d'un bon arqueòleg i això ha motivat dures crítiques al comitè de la restauració. Esperem que el nou treball sigui complet en tot sentit.

PUNT DE VISTA

Nou curs escolar

l'etimologia de les paraules, perquè em diuen quelcom del seu origen i contingut. «Començar» ve del llatí *cum initiare*, que ens parla d'«iniciar junts». Començar un curs és fer via amb molts, mai s'educa en solitari (ho diu bé aquella dita popular: «Per educar cal tota la tribu»), però sobretot és iniciar un camí personalitzat amb aquells alumnes que tindrem el privilegi d'acompanyar. L'educació sempre ha de comptar amb el protagonista de tot aprenentatge, que és cada alumne.

Un nou curs ens ha de despertar el desig de conèixer, o reconèixer si és el cas, aquells alumnes que, ben

No existeixen dues persones iguals, per això, en encetar un nou curs, la major novetat ens la porten els alumnes

de prop, podrem acompanyar en el seu itinerari de maduració humana, de creixement intel·lectual, social, espiritual. No existeixen dues persones iguals, per això, en encetar un nou curs, la major novetat ens la porten els alumnes. No caiguem mai en la temptació de no esperar res de nou dels que ja coneixem, perquè sempre ens sorprendran.

De la mà de Jesús, Mestre per excel·lència, us convido a *començar* aquest 2019-2020 que estrenem amb tota la preparació, però sobretot amb la seguretat que emprenem una missió extraordinària, que ens encisa i ens repta, que ens responsabilitza i ens esperona: la missió d'ajudar a adquirir la competència més completa a aquells que han de millorar el nostre món.

A tots els privilegiats que *comenceu curs*, la meva felicitació. Sou co-creadors del demà.

UN NOU LLINDAR

Què en fem, de l'ovella que s'ha extraviat?

SEBASTIÀ
TALTAVULL ANGLADA
Bisbe de Mallorca

Dura o realista, la mirada de Déu sobre el nostre poble. Segur que de nosaltres diu el mateix que en temps de l'Éxode?: «Veig que aquest poble és rebel al jou. S'han fet un vedell de fosa i l'han adorat, i diuen: Poble d'Israel, aquí tens els teus déus.» Davant els qui neguen l'existència de Déu i els qui viuen com si Déu no existís, hem de demanar el do del discerniment. Amb humilitat, necessitem afirmar la nostra fe en Déu i rebutjar tota temptació d'idolatria, la que es presenta amb les característiques de sempre i la que apareix com a novetat atractiva.

Per afirmar la nostra fe, però, hem de mirar Jesús. D'ell rebem i acollim la major revelació sobre Déu, ric en misericòrdia. En ell veiem com s'acosta a l'ovella esgarriada. L'exemple de Pau és molt il·luminador, ja que arriba a experimentar un canvi profund en la seva vida i passa de ser un blasfem, un perseguidor dels cristians, a ser un apòstol entusiasta. Les seves paraules són per a nosaltres un referent que ens contagia la seva confiança: «Això que ara et diré és cert i del tot digne de crèdit: que Jesucrist vingué al món a salvar els pecadors, i entre els pecadors jo

Buscar l'ovella perduda exigeix potser la renúncia a moltes seguretats i comoditats habituals

soc el primer. Però Déu se n'apiadà perquè Jesucrist pogués demostrar primerament en mi tota la grandesa de la seva paciència, fent de mi un exemple dels qui es convertiran a fe i tindran així la vida eterna.»

L'amor de Déu s'anticipa sempre a la nostra manera de ser i d'obrar, l'amor de Déu transforma el cor de l'home perquè es giri de nou cap a ell. Si meditéssim amb freqüència la Paraula de Déu i actuéssim en conseqüència, no només seríem els beneficiaris d'una nova manera d'estimar, sinó que entendríem que aquesta nova manera no té mesura. Buscar l'ovella perduda, que implica deixar les altres noranta-nou, exigeix potser la renúncia a moltes seguretats i comoditats habituals.

Anar als allunyats comporta un risc, però és la primera opció del deixeble missioner d'anar allà on s'ha de fer l'anunci; sap que Jesús mai no va dir «espereu que vinguin», sinó «aneu a tots els pobles i feu-los deixebles meus...» (cf. Mt 28,19s). Això només és possible quan creiem en la gratuïtat de l'amor de Déu i volem que tothom participi del goig de retrobar el fill que ha marxat o l'ovella que s'ha extraviat.

Els orgues catalans recuperen l'esplendor

Després de restaurar i construir nous orgues, les comunitats encaren el repte de donar vida i ús a l'instrument rei de la litúrgia

L'orgue de la basílica dels Sants Màrtirs Just i Pastor, recentment restaurat.

JORDI VERGÉS
«Hem de fer nostres i estimar els instruments que tenim, perquè, si no, acabarem abandonant-los»

JONATAN CARBÓ
«Hi ha alguns municipis on el concert que hi organitzem és l'únic moment de l'any en què el poble pot escoltar el seu orgue»

La tradició organística a Catalunya va viure l'etapa de més esplendor durant els segles XV i XVI, en un moment en el qual, gràcies a la influència dels mestres germànics i flamencs, va néixer el que coneixem com l'escola catalana, que es va veure plasmada amb la construcció de nous orgues amb unes característiques clarament diferenciades dels de la resta d'Europa.

El seu acompanyament a les celebracions litúrgiques va durar quatre segles, fins gairebé l'inici de la Guerra Civil espanyola, una etapa en què el patrimoni de l'Església catalana es va veure reduït considerablement i la majoria dels orgues van quedar destruïts o malmesos. Això va fer que en els anys posteriors tota la tradició organística catalana que havia tingut una importància cabdal en la cultura i religió del país quedés relegada en el record d'alguns feligresos.

No va ser fins a l'arribada de la democràcia a Espanya quan les parròquies catalanes, amb el suport de la Generalitat, van decidir fer un pas endavant per recuperar aquesta tradició. Es tractava d'una empresa de

gran envergadura, ja que la recuperació i reconstrucció dels orgues té un alt cost econòmic, però gràcies a la col·laboració de la ciutadania, interessada a recuperar part de la seva història i patrimoni, a poc a poc les parròquies i els monestirs d'arreu del territori van anar construint nous orgues per a les seves esglésies.

A l'actualitat, hi ha més de 300 orgues de tubs a Catalunya. Alguns conserven l'essència de l'escola del segle XV i d'altres s'han construït completament nous, demostrant que podríem estar davant les portes d'una nova etapa daurada per a aquest instrument.

Donar vida als orgues, una prioritat

Després de restaurar i recuperar els orgues destruïts durant la Guerra Civil, la màxima prioritat que tenen les comunitats és la d'aprofitar els nous instruments i fer-ne un bon ús. Aquesta tasca correspon a persones com Jordi Vergés Riart, organista titular de la catedral de Tarragona i professor d'orgue del Conservatori

Professional de Tarragona. Després d'ampliar els estudis a Amsterdam, va ser el principal artífex del procés de reconstrucció de l'orgue de la catedral de Tarragona, que es va inaugurar l'any 2013. Tot i assolir aquesta fita, Vergés és conscient que el camí no ha fet més que començar: «No és suficient de donar vida a l'orgue. S'ha de mantenir i, sobretot, se li ha de donar ús. Això implica que hi ha d'haver uns tècnics que mantinguin en bon estat de funcionament l'instrument, i després uns músics que s'esmercin en el coneixement i el repertori d'un instrument que és molt gran i demana grans esforços personals.» Aquesta responsabilitat recau principalment en els organistes.

El mateix Jordi Vergés avisa de la importància de cuidar la seva figura: «A Catalunya i a Espanya la figura de l'organista professional pràcticament no existeix. Hi ha països on l'organista es pot dedicar exclusivament a la tasca d'acompanyar la litúrgia i oferir concerts, però aquí la gran majoria de músics ens hem de pluriemplear.»

Aquesta situació d'inestabilitat fa que en algunes esglésies els orgues no donin el rendiment que podrien donar, ja que tractant-se d'un instrument que requereix un estudi profund i exhaustiu, només se'n pot treure un bon resultat dedicant-li un nombre molt elevat d'hores.

Seguint la mateixa direcció que apunta Vergés, el monjo de Montserrat Jordi-Agustí Piqué, actual degà-president del Pontifici Institut de Litúrgia, també és conscient que actualment hi ha una mancança de professionals: «Hi ha pocs organistes que toquin regularment a les esglésies. Necessitem recuperar el paper de l'organista professional que toca a les celebracions i que a la vegada també s'encarrega que al voltant d'aquest instrument hi hagi una activitat regular.»

La solució, com explica el P. Piqué, passa per seguir l'exemple dels països on això és una realitat, com Alemanya o França, entre d'altres: «A Catalunya tenim molts joves intèrprets que estan fent carrera internacional, i això demostra que el problema no és la falta de músics. S'haurien de dotar econòmicament les places d'organista amb uns concursos i oposicions

Jordi Vergés va ser un dels principals artífexs de la reconstrucció de l'orgue de la catedral de Tarragona.

com passa a França, on l'Ajuntament paga la plaça de l'organista, o a Alemanya, on la majoria de parròquies tenen dos organistes, un de titular i un de suplent, tots dos professionals i pagats regularment.»

JORDI-AGUSTÍ PIQUÉ
«Necessitem recuperar el paper de l'organista professional que toca a les celebracions»

La revalorització del patrimoni organístic

Una altra de les assignatures pendents que els organistes catalans destaquen a l'hora de recuperar la tradició organística a Catalunya és la sensibilització a la societat del valor que poden arribar a tenir aquests instruments. Precisament amb aquest objectiu, l'any 2013 Jordi Vergés va escriure juntament amb Fina Anglès el llibre *Orgues del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre* (Diputació de Tarragona), una publicació que mostra el món dels orgues tarragonins i les

principals característiques dels orgues catalans. Com explica Vergés, la finalitat d'aquest treball era clara: «Ens hem de fer nostres i estimar els instruments que tenim, perquè, si no, acabarem abandonant-los. La gent s'ha d'estimar les coses que ha heretat dels avantpassats, però primer les ha de conèixer. Si això s'aconsegueix, també pot ajudar a revaloritzar el patrimoni, i això suposa més subvencions a l'hora d'organitzar concerts i restaurar els orgues.»

Una de les entitats que més treballa en la divulgació de l'orgue a Catalunya és l'Associació Catalana de l'Orgue (ACO), que es va crear a principis dels anys 90 de la mà d'organistes tant professionals com amateurs, associacions d'amics dels orgues i altra gent

que compartia l'interès comú per aquest instrument.

Per tal d'apropar l'orgue als ciutadans, l'ACO organitza cada any el Cicle de concerts «Els Orgues a Catalunya»; actualment se'n celebren vint arreu del país. L'organista i tresorer de l'entitat, Jonathan Carbó, destaca la importància d'aquest festival com una eina imprescindible en la divulgació de la cultura organística: «Sempre hem tingut molt d'èxit perquè hi ha alguns pobles on aquests concerts són els únics moments de l'any en què poden escoltar el seu orgue. És interessant perquè ofereix una panoràmica molt general, amb instruments tant moderns com històrics, repartits per tot el territori.»

Gràcies al seu gran seguiment, l'estiu que ve celebrarà els 40 anys

del seu inici, una fita que l'ACO vol aprofitar per potenciar-lo: «Li volem donar més impuls, solucionar alguns problemes de finançament, i també ens agradaria organitzar més simposis i anuaris relacionats amb els orgues.»

El futur dels orgues a Catalunya

Els recents restaurats orgues de les basíliques de la Mare de Déu de la Mercè i dels Sants Màrtirs Just i Pastor, els imponents instruments que es van construir als monestirs de Poblet i Montserrat, així com tots els orgues que estan en procés de construcció i restauració són només un exemple del moviment que s'està produint actualment a Catalunya a favor de recuperar un patrimoni que pràcticament s'havia perdut.

Tot i que cada restauració s'ha fet en les seves pròpies circumstàncies, ja sigui per donacions particulars o per subvencions i ajudes del govern i els bisbats, el factor que ha fet que les parròquies i monestirs puguin tornar a omplir les esglésies amb la música d'aquest instrument és el mateix poble, que ha demostrat que està interessat a recuperar els orgues del nostre país.

No obstant això, com expliquen els experts, és necessari que aquest moviment vagi acompanyat d'un canvi de mentalitat, que en faci possible un bon ús i que permeti aprofitar-ne al màxim totes les possibilitats que ofereix. I és que com manifesta Jordi Vergés, l'orgue és un instrument que «té una música fabulosa que encara està per descobrir». El mateix Mozart el va descriure com el rei dels instruments, tant per als ulls com per a l'oïda, i la seva importància en la funció litúrgica va quedar palesa al Concili Vaticà II, que el va definir com a imprescindible utilitzant la mateixa expressió: «L'orgue és l'instrument rei que acompanya la litúrgia.»

Aprofitant, doncs, tot el treball i esforç que han dut a terme les diverses poblacions i entitats com l'ACO, ara ha arribat el moment de consolidar la tradició organística i que d'aquesta manera es pugui recuperar l'essència i l'essència de la música a les esglésies del nostre país.

SABER ESCOLTAR

Un tema de sempre, que hauria de millorar

Quan vaig anar a l'escola estatal —tenia sis anys i mig— ja sabia llegir. Els pares m'havien ensenyat l'abecedari i llegia força paraules. Solen dir que, avui, els infants arriben a l'escola sense conèixer ni un borrall. Els catequistes afirmen que els infants que van a la catequesi de primera comunió no saben gairebé res: ni el senyal de la creu, ni el Parenostre... Quan jo vaig anar a la catequesi, coneixia conceptes bàsics religiosos: a casa es resava i els diumenges anava a missa agafat de la mà de la mare o del pare i, abans d'adormir-me, em senyava, m'ajudaven a dir el Parenostre i l'oració a l'Àngel de la Guarda.

Ara, aplegats un feix d'anys, encara dic algunes pregàries de

la infantesa i, és clar, el que s'anomena Litúrgia de les Hores. Avui, la meua ploma se m'emporta cap al tema de l'educació religiosa que els pares prometen practicar el dia del casament, amb els fills que Déu els doni. Repeteixen la mateixa promesa el dia que bategen un fill; així que, si no ho compleixen, falten a una promesa feta a Déu.

El primer principi pedagògic diu que «els pares són els primers responsables de l'educació dels seus fills». El Catecisme escriu: «Testimonien aquesta responsabilitat per la *creació d'una llar*, on són norma la tendresa, el perdó, el respecte, la fidelitat i el servei desinteressat. La família és un lloc apropiat per a l'educació de les virtuts. Això requereix l'aprenentatge

JOAN GUITERAS I VILANOVA

Canonge emèrit del Capítol Catedral de Barcelona / secretaria@catedralbcn.org

de l'abnegació, d'un sa judici, del domini de si mateix, que són les condicions de la vertadera llibertat.

»Els pares han d'ensenyar als fills a subordinar les dimensions "materials i instintives a les interiors i espirituals". És una greu responsabilitat donar bons exemples als fills. Sabent reconèixer davant els fills els seus propis defectes, esdevenen més aptes per a guiar-los i corregir-los.»

He començat amb uns records personals. Els concretaré més en un altre escrit. No em sembla malament lloar els meus estimats.

La família és un lloc apropiat per a l'educació de les virtuts

P-J YNARAJA

Capellà del Montanyà
ynaraja@gmail.com

Ni tres, tampoc, diria el Mestre. Certament, Ell es referia als diners efectius, als encunyats, perquè l'anterior, per exemple, el talent, valorat pel seu pes, conegut, però no fet servir, no venia al cas. Els nostres diners són paper, moneda o targeta de plàstic. Aquest últim no es pot palpar, però es pot calcular fàcilment. Però deixem-nos de disquisicions estúpides.

El Senyor es referia a l'ambició pels béns materials, que es pot expressar en moneda, en immobles o en el somni d'un Ferrari (*sic*). Aquestes il·lusions allunyen de la vocació cristiana que Ell ha triat per a cadascun de nosaltres.

Però, en la ruta de recerca, s'ofereixen trajectes al caminant que,

A PROPÒSIT DE...

Ningú no pot servir dos senyors

amb seguretat, el conduiran a l'Altíssim i haurà de triar. Diguem-ne dreceses matrimonials, ordes o congregacions, moviments, obres, prelatures. O el mateix clergat, convertit en corporació que pretén dominar i que preocupa tant el papa Francesc i que desitjava corregir (el problema de la pederàstia l'ha frenat).

Alguns camins ofereixen garanties i satisfan molt el qui vacil·la, i s'hi empara tant que l'arriben a lligar i l'obnubilen, i oblida o en desmolla l'horitzó extens de l'Evangeli, d'entre el qual altres han triat dife-

Un carisma o dos no poden mai desdibuixar la crida a la santedat, que és per a tots

rent particular porció.

Un carisma o dos no poden mai desdibuixar la crida a la santedat, que és per a tots. Alguns, per exemple, enrolats en el servei del sagrament de l'Orde, se sumen a un d'aquests estaments als quals implícitament em referia abans, submergits en aquest organisme, accepten una missió particular i s'hi lliuren. I, en compliment dels seus estatuts sotmeten el seu examen de consciència, i queda esvaïda la revisió de la fe, esperança i caritat i la comunió íntima amb l'Església, Esposa de Jesucrist.

No es pot servir tres senyors. Entre altres motius perquè cada grup té el seu superior, a qui obeir, i que ni tan sols es coneixen entre ells.

Deixaré el terreny dels principis. (Continuaré.)

Vida eclesial

Aquesta setmana recordem el cardenal Roger Etchegaray, reflexionem sobre l'analfabetisme religiós i entrevistem la filòsofa i teòloga Montserrat Escribano-Cárcel

Tenia 96 anys i era un dels col·laboradors més propers de Joan Pau II

L'Església plora la mort del cardenal Roger Etchegaray, home de diàleg i de pau

REDACCIÓ
Ciutat del Vaticà

El cardenal Roger Etchegaray, president emèrit del Pontifici Consell Justícia i Pau i del Pontifici Consell Cor Unum, ha mort als 96 anys a la ciutat de Cambo-les-Bains (França). El purpurat va néixer a Espelette (diòcesi de Baiona). Era llicenciat en Teologia i doctor en Dret Canònic per la Pontifícia Universitat Gregoriana.

Va ser secretari general de la Conferència Episcopal Francesa i el 1969 Pau VI el va nomenar bisbe auxiliar de París. El 1970 va ser nomenat arquebisbe de Marsella i va ser creat cardenal el 1979. El 1986 va organitzar la històrica Trobada per la Pau a Assís.

El cardenal Etchegaray va ser sovint «ambaixador» de Joan Pau II en delicades missions diplomàtiques, com quan va ser enviat per a un treball especial de pau a Jerusalem el 2002, o el 2003, quan va mirar d'evitar la segona guerra del Golf. També va ser l'artífex de la visita del Papa polonès a Cuba el 1998. El 1994 va ser elegit president del Comitè Central del Gran Jubileu de l'Any 2000.

Era un home fortament compromès amb la renovació eclesial iniciada pel Concili Vaticà II i va promoure el diàleg, l'ecumenisme i la justícia.

Degà del Col·legi de Cardenals, amb la seva mort el col·legi cardenalici queda format per 213 purpurats, dels quals 118 electors.

Tretze nous cardenals

«Estimats germans i germanes, el proper 5 d'octubre tindrà un consistori per al nomenament de nous cardenals. La seva procedència expressa la vocació missionera de l'Església que continua proclamant

l'amor misericordiós de Déu a tots els homes de la terra.»

Amb aquestes paraules anunciava el papa Francesc la celebració d'un nou consistori per a la creació de tretze cardenals. Entre ells, dos d'espanyols: el combonià Miguel Ángel Ayuso, president del Pontifici Consell per al Diàleg Interreligiós, i el salesià Cristóbal López, arquebisbe de Rabat (Marroc).

L'arquebisbe de Rabat, en conèixer la notícia, ha declarat que «reitero el que ja vaig explicar quan se'm va nomenar bisbe: el meu títol i diploma de més categoria és ser "fill de Déu", i el vaig obtenir en el baptisme. Estic en el lloc més alt (com la majoria de vosaltres); no puc ascendir ni ser promogut perquè més que fill de Déu no es pot ser».

Entre els nous cardenals figuren l'arquebisbe de Jakarta, Ignatius Suharyo; l'arquebisbe de San Cristóbal de l'Havana, Juan de la Caridad García, o l'arquebisbe de Kinshasa, Fridolin Ambongo Besungu. Amb la creació dels nous purpurats, Francesc torna a fer una apos-

El cardenal Etchegaray va ser sovint «ambaixador» de Joan Pau II en delicades missions diplomàtiques

ta per les perifèries, els refugiats i el diàleg interreligiós.

Com escriu Andrea Tornielli, director editorial del Dicasteri de Comunicació del Vaticà, «immediatament després de repassar la llista dels nous cardenals es fa evident la fidelitat al camí seguit per Francesc des del començament del seu pontificat: el de preferir homes de l'Església en diòcesis frontereres, més enllà dels esquemes i tradicions establerts».

Dels nous cardenals electes, dos són bisbes diocesans a Europa; dos són llatinoamericans; dos són bisbes a Àfrica, i un té orígens asiàtics. Deu són menors de vuitanta anys i, per tant, electors en el cas dels conclaves, i els altres tres de més de vuitanta són no electors.

Dels tretze nous cardenals que rebran el birret vermell, vuit pertanyen a ordes religiosos missioners.

El vídeo del Papa

En l'edició de setembre de *El vídeo del Papa*, Francesc fa una cri-

da a tenir cura i protegir els mars i oceans, molts d'ells «amenaçats per diferents causes». En aquesta ocasió, la iniciativa de pregària s'emmarca en el «Temps de la Creació», que uneix cristians d'arreu del món, i ha comptat amb la participació del periodista i fotògraf medioambientalista francès, Yann Arthus-Bertrand.

Al vídeo, Francesc recorda que la creació «és un projecte de l'amor de Déu vers tota la humanitat» i que la nostra solidaritat amb la Casa Comuna «neix de la nostra fe».

El pare Frédéric Fornos, *s.j.*, director internacional de la Xarxa Mundial de Pregària del Papa apunta que l'any passat, per a la Jornada Mundial de Pregària per la Cura de la Creació, el Pontífex va fer una crida a protegir els ecosistemes marítims i «davant d'aquesta emergència», va dir Francesc, «som cridats a comprometre'ns amb mentalitat activa, pregant com si tot depengués de la Providència divina i treballant com si tot depengués de nosaltres».

ESGLÉSIA EN SORTIDA

Fill pròdig al mar

De tots és conegut el llibre *El retorn del fill pròdig* (Henri J. M. Nouwen), on fa una descripció exquisida de la imatge representada al meravellós quadre de Rembrandt del mateix títol.

Em va venir al cap aquest text evangèlic en veure el vaixell d'Open Arms esperant dia rere dia poder entrar en algun port on desembarcar les persones que havien rescatat. Els dies passaven, veien terra però semblava que no arribaria el dia de poder posar-hi el peu. Almenys això feia pensar la manca de decisió de tants polítics i polítiques de la nostra vella Europa.

Aquesta situació em va fer pensar en el germà gran: aquell que no marxa de casa, que es queda amb el pare, que cuida la casa, la terra, el bestiar... cultiva i té cura dels talents que se li han concedit o això és el que ell pensa que ha fet. Cap de nosaltres som aquell germà gran que ha estat conreant la terra, vetllant per tot el rebut, fent créixer els animals i la producció... o sí?

En aquells llargs dies en què cap país deixava entrar aquell vaixell em va faltar la mà d'aquell Pare-Mare tan curiosament representat per Rembrandt, abraçant el seu fill estimat en retornar a casa. Vaig trobar a faltar l'Església acollidora. Aquells dies una Església en sortida hauria parlat, com a mínim parlat, per evitar que Jesús continués patint, encara que hi hagi persones que s'hi deixin la pell per evitar-ho, siguin creients o no.

ESTHER BORREGO

La formació religiosa és clau per entendre la pròpia identitat cultural

Analfabetisme o ignorància religiosa

CARME MUNTÉ

«La identitat cultural d'Europa resulta simplement incomprendible sense el llegat cristià», afirma el filòsof Ferran Sáez Mateu al llibre *El cos de l'esperit. Sobre la culturització de l'herència cristiana* (Viena Edicions i Fundació Joan Maragall).

Dit això, la pregunta és si avui dia tenim un coneixement prou bast per entendre aquest llegat cristià, és a dir, si tenim prou elements per desxifrar el codi d'obres d'alta cultura, com la *Passió segons sant Mateu* de Bach o les *Confessions* d'Agustí d'Hipona, o més populars, com les figures del pessebre o les escenes de qualsevol retaule que pobla esglésies i museus.

«L'analfabetisme religiós no és un problema de l'Església, sinó un problema d'identitat de país», afirmava Pere Micaló, capellà i professor de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Girona, en l'edició anterior de *Catalunya Cristiana*. «Un país que no té en compte les seves arrels tampoc no pot tenir clara la identitat de present i de futur.»

En aquest sentit, Enric Benavent, professor a la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés de la Universitat Ramon Llull, exposa una vivència recent: «Visitant el Museu Diocesà de Solsona, tot contemplant el frontal d'altar de Sagàs, on hi ha escenes relacionades amb la Nativitat, tenia al costat tres joves d'uns 25-30 anys que comentaven la peça. Parlant de l'abraçada de Maria i Elisabet, un diu: "I això què és?" I l'altre contesta: "Deuser una escena lèsbica". Davant d'aquest comentari no vaig tenir més remei que intervenir educadament en la conversa i explicar-los què significa la Visita i, de passada, la resta d'escenes

ROSA MARIA BOIXAREU

«Hi ha un analfabetisme cultural, majoritàriament entre els joves, alhora que un analfabetisme de contingut bastant generalitzat»

BEGOÑA ROMÁN

«Es veu la incomprensió envers les persones amb experiència religiosa, com si fossin retrògades o insensates»

que havien estat veient i de les quals se'ls escapaven la major part dels elements d'interpretació.»

Un altre exemple el presenta Juanjo Fernández, pedagog, escriptor i conferenciant: «En un programa de ràdio de màxima audiència parlaven de pel·lícules dolentes. Un col·laborador convidat va esmentar *Rei David* (1985), dirigida per Bruce Beresford i protagonitzada per Richard Gere. Un dels aspectes que considerava més lamentables de la pel·lícula era el fet que el rei David es posés a ballar, cosa que trobava absurda i només justificable per la imposició del protagonista. Vaig publicar un tuit amb menció al programa en qüestió dient això: "Que el rei David balli té tot el sentit: la Bíblia ens explica que ho fa per celebrar el retorn de l'Arca de l'Aliança

Una de les sales del Museu Episcopal de Vic.

ENRIC BENAVENT

«De vegades tinc la impressió que el relat cristià podrà quedar relegat al paper que té la mitologia grega o romana»

a Jerusalem (2Sa 6,14-16) #CulturaReligiosa Que Richard Gere sigui massa gran per al paper i la pel·li una castanya és un altre tema...»

Rosa Maria Boixareu, doctora en Teologia i síndica de Greuges de la Universitat Ramon Llull, constata «un analfabetisme cultural, majoritàriament entre els joves fins als 50 anys actuals; ahora que un analfabetisme de contingut bastant generalitzat entre la població creient i no creient».

I Begoña Román, doctora i professora de Filosofia de la Universitat de Barcelona, enumera un seguit d'exemples que denoten l'analfabetisme religiós: «En la incomprensió envers les persones amb experiència religiosa, com si fossin retrògrades o insensates. En l'equiparació entre religiositat o superstició i radicalis-

me. En el tabú en què es converteix el tema de la religió, en el sentit que no se'n parla perquè es considera íntim. En la inoportunitat del comportament davant ritus com enteraments, casaments o batejos. En la falta de comprensió davant la pintura o la música religioses. En la proliferació de sectes de tota mena.»

Maria del Mar Grier, profesora de Sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona i directora del grup de recerca Investigacions en Sociologia de la Religió (ISOR), defensa que, si bé ha minvat el coneixement respecte de l'art religiós catòlic, per contra, el *Baròmetre sobre la religiositat i sobre la gestió de la seva diversitat* sembla indicar un augment del coneixement de la diversitat religiosa.

Precisament, per afavorir

aquest grau de coneixement de la diversitat religiosa, l'Associació Unesco per al Diàleg Interreligiós (AUDIR), amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona, organitza anualment la Nit de les Religions, que enguany se celebra els dies 14 i 15 de setembre.

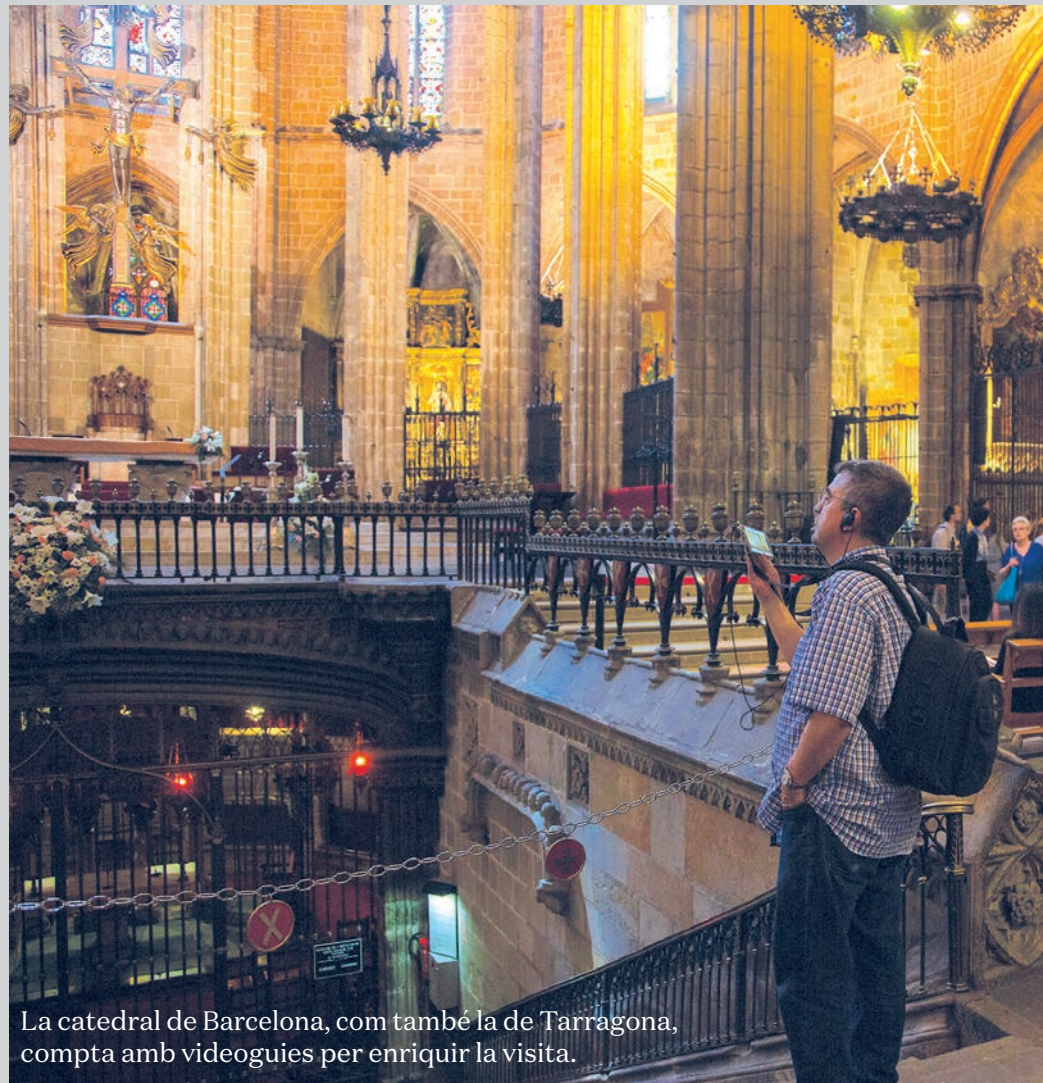
Francesc Torradeflot, director d'AUDIR, constata que l'analfabetisme religiós és un fenomen universal. «El trist —afegeix— és que habitualment els qui es consideren alfabetitzats només coneixen la pròpia tradició i, encara més reduït, una lectura o interpretació d'aquesta tradició.»

Noemí Cortès, presidenta de la Institució Bíblica Evangèlica de Catalunya i membre de l'Església evangèlica de Gràcia, no només constata el desconeixement envers la confessió evangèlica sinó també de tantes tradicions de casa nostra que tenen un origen religiós: «Visitant esglésies o museus t'adones del gran desconeixement existent.»

Conseqüències

«De vegades tinc la impressió que el relat cristià podrà quedar relegat al paper que té la mitologia grega o romana», afirma Enric Benavent, que destaca pel seu treball en la dinamització de la cultura pessebrística. «Desconèixer les aportacions del fet cristià a la nostra cultura ens inhabilita per comprendre moltes coses quotidianes, que van des de la possibilitat d'entendre l'art en totes les seves vessants, fins a qüestions de caire social (com els conceptes de solidaritat, de justícia social...)»

Juanjo Fernández coincideix en l'anàlisi: «Les conseqüències són, d'entrada, l'empobriment cultural, la dificultat per gaudir de la contemplació conscient de les obres d'art, i, en segon lloc, l'empobriment de la creació de cultura, per la manca de referents. Aquest empobriment cultural dificulta l'accés al camí de la interioritat i, no cal dir-ho, de la Bona Nova, per això parlo d'ignorància profunda, perquè és una ignorància que ens allunya de la profunditat del nostre esperit.»

La catedral de Barcelona, com també la de Tarragona, compta amb videoquies per enriquir la visita.

JUANJO FERNÁNDEZ

«L'empobriment cultural dificulta l'accés al camí de la interioritat i de la Bona Nova, per això parlo d'ignorància profunda»

NOEMÍ CORTÈS

«Cal parlar de les religions amb normalitat a les escoles i instituts amb debats, taules de diàleg...»

Rosa Maria Boixareu, que distingeix entre analfabetisme cultural i de contingut, esmenta en el primer cas «el buit cultural que impedeix comprendre els esdeveniments històrics i culturals que formen part del nostre present, a nivell local i a nivell més ampli». Quant a l'analfabetisme entre persones creients, «la conseqüència és un empobriment de les pròpies creences amb conseqüències en els estils de vida que s'adquireixen i el sentit que se li donen».

Begoña Román, que és membre d'Aporia (Grup de Recerca en Filosofia Contemporània, Ètica i Política), enumera un seguit de conseqüències de l'analfabetisme religiós: «Pèrdua d'experiència vital personal, incomprensió de la història de la humanitat, pobresa del diàleg, desapropiament de les religions com a constructores de pau i desconeixement de les motivacions humanes per generar bondat.»

Noemí Cortès parla de decadència cultural i de manca de coneixement per interpretar no sols temes

FRANCESC TORRADEFLOT

«Les tradicions religioses han de facilitar un accés lliure i universal a les seves savieses, sense patir per la pèrdua de poder»

transcendents de la vida, «sinó també per comprendre molt de l'art que ens envolta i que, en gran part, està basat en temes bíblics, en la fe i la vivència espiritual».

Des d'AUDIR, Torradeflot posa en relleu la desaparició de la religió com a principal font de valors. I destaca una altra conseqüència de present i futur: la necessitat de buscar fonts que siguin noves i universals.

Cultura religiosa

Fet el diagnòstic, plantejades les conseqüències, cal preguntar-se què es pot fer per evitar l'analfabetisme o ignorància religiosa. És aleshores quan la majoria de respostes viren cap a l'escola, alhora que demanen una implicació de les mateixes confessions religioses i dels creients.

«Cal que tothom sàpiga encara que no tothom cregui», manifesta Enric Benavent, que és partidari d'implementar a l'escola una assignatura de cultura religiosa, no confessional, per a tothom. «Quan es va optar pel model confessional es va perdre l'oportunitat de plantejar, amb visió de futur, un espai de coneixement sobre les religions des del punt de vista purament cultural. Per no voler perdre el control sobre l'assignatura de religió confessional, es va apostar per un model que ja es veia clarament que estava abocat al fracàs. Només una minoria d'estudiants passen per les classes de Religió i, per tant, la gran majoria dels estudiants del nostre país creixen analfabets religiosos.»

Noemí Cortès subscriu la necessitat d'ensenyar història de les reli-

gions i cultura religiosa, «així com parlar-ne amb normalitat a les escoles i instituts amb debats, taules de diàleg... Així s'evitarien problemes i l'entesa seria més fàcil».

De la seva banda, Juanjo Fernández, molt actiu a les xarxes socials, és del parer que «tots els creients podem donar valor a la cultura religiosa i donar-la a conèixer amb humilitat i sentit de l'humor. A casa, en família, i a les nostres assignatures (no només de Religió) si som mestres, i formant-nos (si treballem a la Pastoral o com a mestres de Religió) i pregant molt, perquè si l'Esperit no bufa fort...».

Seguint la mateixa estela, Rosa Maria Boixareu anima tots els creients a engrescar tothom en el coneixement de l'àmbit religiós general i particular, alhora que «afavorir una formació rigorosa de l'àmbit religiós, convèncer-nos que tenim una formació que necessita actualitzar-se, que pot i ha de millorar molt, i posar els mitjans perquè això sigui possible».

Semblantment, Begoña Román encoratja a «donar-se a conèixer obrint-se, fent servir el vocabulari i maneres de fer comunes, així com buscar l'interès pel tema de manera lúdica, joiosa i original, tot mostrant el que hi guanyen. Si no veuen que va amb ells, captar l'interès és el més difícil».

Francesc Torradeflot apunta a les mateixes tradicions religioses, «que han de facilitar un accés lliure i universal a les seves savieses, sense patir per la pèrdua de poder i influència social o política. Aleshores potser recuperaran la dignitat i prestigi imprescindibles que les faci atractives».

«E stimats fills, pregueu, treballeu i testimonieu amb amor el Regne del Cel, perquè pugueu estar bé aquí a la terra. Fills meus, Déu beneirà el vostre esforç al cèntuple i sereu testimonis entre els pobles, les ànimes dels no creients sentiran la gràcia de la conversió i el Cel us estarà agraït pels vostres esforços i sacrificis. Fills meus, amb el Rosari a la mà, testimonieu que sou meus i decidiu-vos per la santedat. Gràcies per haver respost a la meva crida.»

Missatge de la Reina de la Pau, 25 d'agost de 2019

Montserrat Escribano-Cárcel, filòsofa i teòloga

«Maria de Natzaret és una figura molt potent per al segle XXI»

CARME MUNTÉ

La filòsofa i teòloga valenciana Montserrat Escribano-Cárcel es va introduir en el món de la teologia una mica per casualitat. «Mentre estudiava enginyeria tècnica en disseny industrial a la Universitat Jaume I, em vaig apuntar a uns crèdits de lliure elecció vinculats a la teologia. Quan vaig tocar de prop la teologia, vaig veure que era el que volia estudiar.» Actualment és doctora en Filosofia i professora de Teologia a la Facultat Sant Vicent Ferrer de València. És membre de l'Associació de Teòlogues Espanyoles i de la Societat Europea de Dones en Recerca Teològica. El juny passat va participar a Barcelona en les jornades *El segrest de la veritat*, organitzades per Cristianisme i Justícia.

Com pot contribuir la teologia a rescatar aquesta veritat segrestada?

Avui dia no tenim gaire clar què és la veritat, ni tan sols si existeix. Des de la teologia podem proposar la veritat en la qual creiem, la que ens sosté i ens permet arribar a ser nosaltres mateixos. A més, l'aportació que fa la teologia és la d'una veritat comunitària, és a dir, una veritat que arribem a construir-la i descobrir-la amb l'ajuda de tots i totes. És una confrontació amb moltes de les veritats o postveritats que estem vivint en el nostre món, caracteritzat per l'acceleració i la lluita contra els altres. La dificultat que tenim és que la teologia no té gaire predicament. Així com assistim a un repunt de la filosofia, que està tornant a la vida pública, amb la teologia no passa el mateix. No sabem com posar-ho a funcionar en una societat que creiem que té ganes de sentir-ho, encara que no sigui des d'una vessant creient, però sí des d'una aportació crítica al pensament.

Vostè afirma que la teologia té una dimensió massa clerical.

«Des de la teologia podem proposar la veritat en la qual creiem, la que ens sosté i ens permet arribar a ser nosaltres mateixos»

«La teologia feminista permet tenir una mirada diferenciada d'un món que ha estat sempre entès des d'un punt de vista molt marcat»

La teologia ha estat feta exclusivament per barons que s'han dedicat a un tipus de pensament. Alhora, la precisió de qui tenia l'autoritat per fer teologia estava, i està encara, en mans de poca gent, sobretot d'una elit de barons blanca i d'un determinat corrent de pensament. Fins al Concili Vaticà II era una elit europea, sobretot alemanya. Ara veiem que després del Vaticà II hi ha un corpus teològic que està escampat arreu del món, és el que es coneix com les teologies contextuals, enteses no únicament des del punt de vista geogràfic sinó també des dels diferents pensaments que tenim a l'abast. Tot això fa que esclatin noves teologies. Una de les aportacions que podem fer com a creients és reflexionar sobre quines són les teologies que consumim, que produïm i que ens agradaria que ens expliquessin.

Explica que va «ensopegar» amb la teologia gairebé per casualitat. I com va «ensopegar» amb la teologia feminista?

A la Universitat Pontifícia de Comillas de Madrid vaig tenir l'oportunitat de conèixer dones fent teologia, com Isabel Gómez

permet explorar noves lectures?

Maria de Natzaret és una figura molt potent per al segle XXI, perquè ens ajuda a entendre els conceptes de maternitat, virginitat, assumpta al cel... però hem de deixar que sigui ella la que parli, i que ho faci, a més, amb nous llenguatges significatius per a les dones d'avui. Per a la dona creient del segle XXI, Maria és la confident a qui pot obrir el cor. És molt poc exigent. Maria és sempre un espai d'acollida, un espai càlid, i això no ho podem perdre.

Quines possibilitats ofereix una nova mirada de les dones de la Bíblia?

Maria fa esclatar tots els marcs de coneixement previs. Apareix molt poc als evangelis, però quan ho fa, ofereix una riquesa de coneixement i profunditat incommensurable. Passa el mateix amb altres figures bíbliques. Les dones segueixen Jesús de Natzaret per la llibertat que els dona. El que fa Jesús amb les dones és situar-les en un altre plànol social, les fa deïxebles. Després hi ha tota una institucionalització de la forma d'entendre i d'organitzar el fet religiós. *El*

Montserrat Escribano-Cárcel també és professora de Religió al col·legi Nostra Senyora de Mont-Sió de Torrent.

Acebo, Dolores Aleixandre o Elisa Estévez. La seva presència ens deia que era possible que hi hagués dones estudiant teologia i fent recerca. Vaig veure que hi havia diferents corrents i plantejaments, i que les noves teologies no tenien res a veure amb el que jo coneixia. Alhora, llegir en altres llengües em situava en altres horitzons de pensaments.

Com definiria la teologia feminista?

Pots ser una dona teòloga però que repeteixes els mateixos esquemes d'una teologia més convencional. Després hi ha dones que es consideren feministes i que, quan fan teologia feminista, ho fan des d'una proposta i una mirada concretes: introduint l'experiència de les dones, el seu llenguatge i les seves experiències vitals. La teologia feminista permet tenir una mirada diferenciada d'un món que ha estat sempre entès des d'un punt de vista molt marcat. En primer lloc, cal recuperar la pròpia genealogia, és a dir, la història de les dones de la pròpia tradició. En aquest sentit s'està fent un treball de recerca impressionant.

La mariologia és un àmbit que

Actualment, la seva escola necessita alguna cosa més que el millor especialista en neteja

Lunet consulting
LA CONSULTORIA ESPECIALISTA EN FACILITY SERVICES

LUNET som especialistes en neteja i facility services per a escoles. I, a partir d'ara, també consultors. Amb LUNET CONSULTING neix la 1a Consultoria Especialista, un nou model millor adaptat a les noves necessitats de la seva escola. Parlem? Truquin's al 902 010 977 o entri a www.lunetconsulting.es i un dels nostres consultors li farà una proposta sense compromís.

Fernando Navarro / Catholic

Segons la teòloga, cal parlar de Maria amb un llenguatge més actual.

diaconat femení sembla que per ara ha quedat en no-res.

El tema del diaconat és la realitat que moltes dones viuen, tant en llocs de missió com a les nostres parròquies. Però fixeu-vos com el tema de les dones sempre pot esperar, tenim problemes més importants... La realitat, però, és que no

podem esperar. La situació de les nostres parròquies ens demana molta creativitat. Hi ha gent gran que està passant un temps de dol molt dur perquè s'està acabant el que pensaven que duraria per sempre. És una responsabilitat personal i social que tenim com a creients.

Vostè és membre de l'Associació de Teòlogues Espanyoles i de la Societat Europea de Dones en Recerca Teològica. Són vistes amb recel?

Durant molt de temps no ens han fet ni cas. Hem estat invisibles. Ara s'han adonat que hi som i, de tant en tant, ens conviden a participar en algun acte. Ara queda bé incloure una dona en una reunió o en un acte públic. Ara bé, en la presa de decisions continuem absents. Hi ha temes que compten amb molta presència de dones de base (pau, alimentació, sostenibilitat...) però, quan és el moment de prendre decisions, les dones ja no en formen part. Dins de l'Associació de Teòlogues Espanyola mirem de crear pensament, però som vistes amb molta hostilitat. Si presentes un currículum has d'esborrar el concepte «teologia feminista».

25
anys

Ràdio Estel

25 anys amb tu

A primera hora
amb Joan Trias i Mercè Raga

cada dia de 8 a 10 h

L'actualitat des d'un altre punt de vista

SEGUEIX-NOS

Barcelona 106.6 / Tarragona 100.6 / Girona 103.4 / Lleida 91.5 / Catalunya Central 93.7 / Vic 98.4
Tortosa 90.1 / El Garraf 96.8 / La Cerdanya 104.4 / La Seu d'Urgell 105.0 / Andorra 107.5

SIGNES D'AVUI

Informatiu «Horeb»: número 500

Horeb es el títol del butlletí informatiu de la URC (Unió de Religiosos de Catalunya). El primer número va aparèixer el 16 de gener del 2008. La seva periodicitat inicial va ser oscil·lant fins al número 44, publicat el 3 de setembre del 2009, que es va fixar en un ritme setmanal. Surt a la llum cada dijous. L'enviament es fa a través de correu electrònic. Tots els números es poden consultar al web oficial de l'URC, l'adreça de la qual és www.urc.cat. La llengua pròpia és el català, però els continguts es barregen, sobretot a partir de les fonts, textos en català i en castellà. La distribució és gratuïta i només cal inscriure-s'hi personalment. Està obert als que tenen interès a participar de les seves informacions i continguts. Les persones destinatàries principals, però no úniques ni

VICTÒRIA MOLINS, *s.t.j.*
viquimolins70@gmail.com

Durant les «vacances» d'estiu, i passant uns dies fora de la ciutat, i quan no tenim a prop els amics més desfavorits, no es pot estar lluny dels qui pateixen, almenys, amb el cor i el pensament. I, de debò, que aquest estiu hem tingut motius per no estar-ne.

Una notícia que vaig sentir l'altre dia em va fer pensar en la condició humana i en la causa de totes les revolucions històriques.

Fins ara la Xina tenia el domini d'una indústria actual: la de reciclar els plàstics de rebuig. Una tasca que els aportava força riquesa sempre que la mà d'obra fos barata i no es rebel·lés... Quan els obrers han demanat més justícia ha estat quan ja no els convé. I aleshores aquesta indústria ha passat a l'Índia, on encara la mà d'obra —en situació molt

exclusives, són les religioses i els religiosos, que viuen i treballen a Catalunya. Professionals de la informació no són aliens a la recepció. Tampoc no hi ha límit territorial. El dijous 19 de setembre arriba al número 500.

El seu primer objectiu consisteix a convertir-se en vehicle entre les diferents congregacions religioses, que integren la URC, i els seus membres. Notícies i articles de fons, ressenya de premsa, agenda d'activitats... Les sinergies amb altres publicacions són una riquesa. Una mica de tot. Com un trencadís periodístic. L'experiència d'aquests

La vida religiosa, més enllà de les estadístiques ombrívols, té una gran vitalitat

FINESTRA A LA VIDA

«Entre vosaltres no ha de així...»

precària— aguanta el que sigui quan no tenen altres mitjans. El tèxtil, la indústria que abans va constituir la riquesa fonamental de Catalunya, va ser substituïda per la mà d'obra barata de països de l'Àsia.

M'ha fet pensar en la Paraula de Jesús: «Ja sabeu que els governants de les nacions les dominen com si en fossin amos i que els grans personatges les mantenen sota el seu poder. Però entre vosaltres no ha de ser pas així: qui vulgui ser important enmig vostre, que es faci el vostre servidor... i qui vulgui ser el primer, que es faci el vostre esclau; com el Fill de l'home, que no ha vingut a ser servit, sinó a servir» (Mt 20,17-28).

I és que aquesta doctrina no és fàcil. Tot el que té una mica més de poder que l'altre, el fa servir a favor seu. A la mateixa presó hi ha un cos-

LLUÍS SERRA LLANSANA
lserrall@gmail.com

anys permet afirmar que la vida religiosa, més enllà de les estadístiques ombrívols, té una gran vitalitat, està present a les perifèries, viu amb alegria la missió encomanada, es preocupa per comprometre's a fons, comparteix de manera intercongregacional els dons rebuts i també amb els laics en pla de fraternitat... Com en tota realitat humana, la fragilitat no n'està absent i també es recull a les seves pàgines. Silenciar-la seria estar pendent de la imatge més que de la veritat.

La comunicació és molt important, però no és un absolut. Hi ha una prioritat per sobre d'ella: ser el que hem de ser. La vida cristiana, la santedat, és com un flascó de perfum, que es respira en l'ambient encara que no es parli de la seva fragància.

tum que a mi em fa pensar. L'anomenen «la rutina», i consisteix a «cobrar interessos» quan es fa un favor. Si un, per exemple, no té tabac i en demana a un altre, i aquest li dona un paquet, el «beneficiat» li haurà de tornar amb un de més. Dos paquets per un en temps de necessitat...

I és que totes les revolucions fan canviar els amos —el que estava a sota ara està a sobre— menys la revolució evangèlica. Quin canvi faria la societat amb aquesta autèntica revolució!

Qui vulgui ser important enmig vostre, que es faci el vostre servidor, i qui vulgui ser el primer, que es faci el vostre esclau

Gotes plenes d'alegria i de solidaritat a Moçambic

Les voluntàries han compartit el dia a dia de les noies a l'internat.

L'ambient cultural, social, polític, educatiu que s'hi respira és bastant precari

L'Àngels, mestra de l'escola de les salesianes de Sant Andreu, i la Carme, salesiana i mestra de Santa Dorotea, volem compartir amb tots vosaltres la nostra estada al llarg d'un mes (des del 3 de juliol fins al 3 d'agost) en un poblat de Moçambic: Namaacha. Un poblat que està molt a prop de la frontera de Sud-àfrica i de Swazilàndia, a uns 75 quilòmetres de la capital, Maputo. Hi hem anat amb l'ONG VIDES (Voluntariat Internacional pel Desenvolupament, l'Educació i la Solidaritat), una organització animada per les FMA (salesianes).

Hem participat en aquest voluntariat per donar un cop de mà en la missió en què treballen les salesianes: un internat de setanta-nou nenes on les cinc germanes salesianes fan una gran tasca tant a l'escola i l'oratori, com a l'hort, entre altres activitats.

L'ambient cultural, social, polític, educatiu que s'hi respira és bastant precari, ja que la gent vesteix pobrament, els carrers són força bruts, les voreres, bastant destrossades; les calçades estan plenes de sots i les cases estan construïdes per ells mateixos amb poc ciment

i amb força terra. També algunes famílies viuen en cases del temps del colonialisme dels portuguesos, sense fer cap tipus de manteniment. La gent del poblat ven els seus productes del camp al mercat o al carrer. Com també venen roba de segona mà, peix i blat de moro acabat de torrar.

Els cotxes, els autobusos —les xapes com diuen allà—, les motos i les bicicletes tenen un aspecte força deteriorat, donat que, en general, els compren de segona mà a la Xina.

Tot això ve causat —i alhora també és conseqüència— d'un nivell de vida precari. Hem de tenir present que hi ha poca feina, situació que obliga molta gent del poble, sobretot els homes, a marxar del seu país per buscar feina en un altre. I els que es queden solen cobrar sous molt baixos, per exemple, un professor pot arribar a percebre 85€ al mes. De fet, el sou mínim està fixat en 10€!

Pertant, moltes de les famílies es queden només amb la mare, l'àvia i els fills i intenten subsistir anant a treballar al camp i, com hem dit anteriorment, al mercat. Les àvies

es queden a casa fent les feines i cuidant els nens.

La pobresa ens va sorprendre (quan un la veu amb els propis ulls es fa més real) i sovint era un tema que comentàvem amb la resta de voluntàries de la nostra ONG. Ens impactava veure com la gent viu amb tants pocs recursos (comparat amb Occident). És, com se sol dir, un altre món. Malgrat tot, dins aquest empobriment, vam constatar que la gent del poble és alegre, acollidora, amable, oberta... i que valoren molt la tasca i l'ajuda que realitzen les salesianes allà i d'altres congregacions religioses. Totes vetllen per les necessitats del poble.

La tasca de les salesianes

A la zona de Namaacha hi viuen els salesians (noviciat amb catorze novicis i oratori) i dues comunitats de salesianes, una d'elles és el noviciat (tres aspirants), i l'altra, la comunitat amb cinc germanes. És en aquesta comunitat on les germanes —anomenades *irmes*— estan a càrrec de l'internat de noies: una escola de més de dues-mil alumnes, d'edats compreses des dels tres anys fins a segon de Batxillerat. A l'escola hi ha uns grans camps on es troben els horts i on es conreen arbres fruiters, també s'hi troba un forn on cada dia venen el pa a gent que arriba de tot arreu.

Els caps de setmana els novicis i les aspirants salesianes són els encarregats i encarregades de portar endavant una tasca evangelitzadora al barri de l'escola. I és que el veïnat té la possibilitat de participar en l'oratori i a la catequesi, així com l'Eucaristia que presideixen els salesians.

El nostre voluntariat ha estat sobretot centrat en l'acompanyament del dia a dia de les noies de l'internat. La majoria d'elles no tenen un entorn familiar favorable. Només compten amb un referent familiar com la mare, l'àvia, poques vega-

Celebrant el Dia del Senyor.

Malgrat l'empobriment la gent del poble és alegre, acollidora, amable, oberta...

Hem donat el nostre temps, les nostres qualitats, el nostre ésser. Però hem rebut molt més del que hem aportat

des el pare o un altre familiar (germana gran, tiets...), que s'ocupen d'elles en el temps de les vacances.

Estar amb les noies de l'internat ha estat un experiència única. Ens ha tocat el cor, una experiència profunda, enriquidora, que ens ha fet créixer interiorment. Una tasca molt maca i profitosa. Hem donat però hem rebut molt. Tornem plenes i valorem la seva senzillesa i la seva humilitat. No tenen «res», en canvi t'ho donen «tot».

Les paraules de Don Bosco, «Estimeu els joves i que se sentin estimats», és el que ens ha caracteritzat en aquests dies. Les hem acompanyades sempre.

Els hem donat un cop de mà en les seves necessitats diàries.

Les hem escoltades sense presses i hem intentat comprendre-les al màxim.

acompanyàvem a dormir. Anàvem llit per llit per lliurar l'última paraula d'amor a cadascuna de les noies i el *besinho* que també demanaven. Elles l'esperaven sempre, tant les petites com les grans. Era un moment molt tendre.

Hem donat el nostre temps, les nostres qualitats, el nostre ésser... però hem rebut molt més del que hem aportat. Hem rebut molt d'elles: l'alegria, l'espontaneïtat, l'obertura, l'amabilitat, les ganes d'estar amb nosaltres, la senzillesa que transmeten, l'acollida...

Hem tornat plenes d'amor donat per tothom amb qui hem compartit.

El comiat de la gent i de les nenes va ser dur, sobretot per a elles. Les portem a cada una en el nostre interior i sabem que amb la pregària estem unides.

Donem gràcies a les salesianes que tan bé ens han acollit i que van fer possible que la nostra tasca fos engrescadora i plena d'estimació.

Realment hem estat com una gran família!

Obrigades, kanimambo...

Hem ajudat a fer els deures i a fer el reforç que les mateixes *irmes* ens aconsellaven.

Hem compartit els moments de neteja de la casa amb elles.

Hem rigut, jugat, cantat, pregat juntament amb elles.

Hem anat a l'hort amb les noies grans.

Hem preparat uns tallers perquè en gaudissin.

Hem dialogat molt amb elles.

Hem rentat els plats i hem cuinat.

Hem preparat una aula d'estudi ordenant-la.

Hem celebrat la nostra fe, amb el res del Rosari i participant de l'Eucaristia amb les noies.

Al vespre, quan ja anaven a dormir, de vegades els desitjàvem bona nit, que consistia en un missatge i una pregària. I a continuació les

Com diu Don Bosco, els joves s'han de sentir estimats.

JOAN PLANELLAS
I BARNOSELL

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

Llums i ombres d'una vida

Estimats diocesans. Avui us parlaré d'un jesuïta francès, el pare Lucien Aimé Duval, mort l'any 1984. Amb la vida d'aquest religiós vull palesar les llums i les ombres que moltes vegades observem en els qui ens envolten i, ben sovint, en nosaltres mateixos.

De ben jove, Lucien Duval sentia la crida al ministeri sacerdotal. A més, tenia facilitat pel cant i la poesia, i començà a compondre unes primeres cançons. El 1936 es va incorporar definitivament als jesuïtes i estudià teologia. El 24 de juliol de 1944 rebé l'ordenació sacerdotal a Bèlgica. Tot seguit treballà com a professor a Reims, fins que, més tard, pogué dedicar-se completament a la música. Pocs anys després de la seva ordenació, Duval començà a escriure cançons de contingut espiritual i religiós de gran vàlua. Aviat fou convidat a fer concerts. Les seves gires el van dur a tot Europa: va fer tres mil concerts a quaranta-cinc països, portant molta alegria sobretot als joves. El seu primer disc es publicà el 1956, i el 1961 ja n'havia venut més d'un milió. A França se l'anomenava «el guitarrista de Déu» i, fins i tot, un dels més grans teòlegs catòlics del segle XX, Karl Rahner, honorà els seus poemes i composicions com «una cançó que emergeix del cor».

Però l'estrès de les gires i els canvis amunt i avall el van portar a un trastorn d'alcohol que es va accelerar ràpidament. Al febrer de 1969 va tenir una gran crisi i, després d'una desintoxicació alcohòlica, lluità per reconèixer l'addicció com a malaltia. Des de llavors, visità regularment les

reunions dels Alcohòlics Anònims. Fins i tot, per ajudar els seus companys malalts, es posà a escriure una narració implacable de la seva addicció, que fou publicada poc abans de la seva mort amb el títol *L'enfant qui jouait avec la lune* («El nen que jugava amb la lluna»). El llibre, que es convertí en un èxit de vendes, només el signà amb el seu nom: Lucien. Però el subtítol era la seva descripció pròpia: cantant, jesuïta, alcohòlic. Aimé Duval moria el 30 d'abril de 1984 poc després d'un concert a Metz.

Acabem de resseguir una vida de fe i d'esperança en Jesucrist, una vida d'un ministre de l'Església que va voler donar i donar-se a mans plenes, però que a voltes va tenir moments summament tràgics, vivint en una veritable muntanya russa. En un dels seus escrits, afirma que, malgrat tot, l'ajudà moltíssim l'hàbit de la pregària que havia après de ben petit a casa, amb els pares. En aquest sentit, escriu: «Ben cert que nostre Senyor ha de ser un tros de pa al qual se li pugui parlar agenollat després de tot un dia de tallar llenya, o amb un nen a la falda i amb un davantal de la cuina posat [...]. Les mans del pare, els llavis de la mare: ells són els qui em van ensenyar més coses sobre el Senyor que qualsevol catecisme.» Estimats: a voltes, la vida esdevé dura i punyent. Però, malgrat tot, el Déu de Jesucrist és Algú molt proper que ens conforta en les adversitats. Amb tot, cada vegada m'adono més que tan sols es pot parlar veritablement amb ell després d'haver treballat, després d'haver patit.

JOAN JOSEP
OMELLA OMELLA
Cardenal arquebisbe de Barcelona

Viure la rutina amb Crist

El significat de la paraula *rutina* està vinculat a una ruta ja coneguda, a un camí habitual, ja fressat, pel qual passem contínuament. Des de fa unes setmanes hem anat recuperant la nostra activitat regular després del descans estiuenc (per als que l'hagin pogut gaudir). És possible que durant aquests dies caiguem en allò que el papa Francesc anomena «el perill de la rutina quotidiana».

Com podem viure aquest inici de curs? Fixem-nos per un instant en un dia rutinari de la vida de Jesús. Al matí, va a la sinagoga i predica; al migdia, es reuneix amb Simó a casa seva; al vespre, guareix diversos malalts i de matinada es retira a un lloc solitari per pregar (cf. Mc 1,21-35).

Crist vivia la seva jornada diària amb optimisme i esperança perquè el seu cor estava profundament unit al del seu Pare. És per aquesta raó que sabia conjuminar amb harmonia la pregària, la missió evan-

gelitzadora, el compromís pels més febles i les relacions personals i familiars. Crist trobava Déu en els petits detalls de la vida, que sovint passen desapercebuts. Així, al final de la jornada, podia dir-li amb un cor alegre: «T'enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra perquè has revelat als senzills tot això que has amagat als savis i entesos» (Lc 10,21).

Entre altres moltes lliçons, Jesús ens ensenya a ser contemplatius. Si som capaços de mirar com Ell mirava, viurem el nostre dia a dia com si ens trobéssim davant d'un immens paisatge nevat, blanc, immaculat, encara per estrenar i ple de possibilitats per fer el bé als altres.

Quan estem atents a les paraules de Crist, aprenem a viure el temps no com una tirania ni com una rutina pesada, sinó com un *kairós*, és a dir, com un moment oportú, favorable i gratificant. Així no ens enfonsem en l'oceà de l'avorriment.

Jesús ens convida a viure des del primer minut del dia amb amor

i esperança. El beat Charles de Foucauld tenia gravada una frase sota el seu despertador: «És l'hora d'estimar!» Omplim-nos de l'amor de Crist! La nostra vida seria diferent si compartíssim aquest amor amb tots aquells que ens anem trobant al llarg de la nostra jornada.

La litúrgia de l'Església ens ajuda a valorar la vida de cada dia. De les cinquanta-dues setmanes que té l'any, la majoria formen part de l'anomenat «temps ordinari». Ens pot semblar un temps avorrit en el qual no passa res interessant. Aquest temps ordinari pot ser tedios, si el vivim només per a nosaltres, però il·lusionant i ple de reptes, si el vivim per als altres i acompanyats de Crist.

Benvolguts germans, tant de bo que en la rutina sapiguem trobar l'alegria, l'esperança i les ganes de tirar endavant. Que tot el que fem de paraula o d'obra, siguem capaços de fer-ho en nom de Jesús (cf. Col 3,17) i per amor als germans.

COMENTARI DE LA PARAULA

Calia alegrar-se, perquè aquest, el teu germà, era mort i ha tornat a viure

S'anava produint un apropament progressiu a Jesús de «tots els recaptadors de tributs i pecadors per escoltar-lo» i, com a reacció, una murmuració eixordadora dels fariseus i dels escribes: «Aquest [despectiu!] acull pecadors i menja amb ells!» Jesús adreça la paràbola a aquests darrers. Pròpiament s'hauria de dir Paràbola dels dos fills, i no Paràbola del fill pròdig, i va precedida per dues analogies redactades en masculí i en femení, totes dues en forma de pregunta: «Quin home...? O bé: «Quina dona...?» Tot gira entorn de la unitat perduda: una ovella, una dracma, un fill, un ase o un bou. Tant l'home com la dona fan partícips de la seva alegria «els amics i els veïns / les veïnes i amigues».

Al terme de l'exposició de la paràbola no trobem cap reacció dels dirigents jueus. Centrem-nos en el nucli de la paràbola. El fill gran, que s'ha quedat a la casa paterna, a Israel, personifica el perfecte observant de la Llei, sense tenir cap mena d'en tranyes envers el seu germà. El fill petit, en canvi, ha abandonat la casa paterna i ha dilapidat tota la seva herència vivint llibertinament. Representa totes les nacions paganes que, al llarg de la història, s'han allunyat del Déu d'Israel. El pare dels dos fills, Déu, s'ha passat tota una eternitat esperant que tornés el fill petit. «Quan ell, però, encara era lluny, el seu pare el va veure i es commogué;

GLÒRIA MONÉS

corregué i es tirà al seu coll i el va besar efusivament.» Representa «tots els recaptadors de tributs i pecadors» que s'havien apropiat a Jesús per escoltar-lo. Déu Pare i Jesús pensen igual i actuen a l'uníson. La lliçó que ens donen és més vàlida avui que mai i ens l'adrecen a cada un de nosaltres personalment: «Calia celebrar-ho i alegrar-se, perquè aquest, el teu germà, era mort i ha tornat a viure, estava perdut i ha estat trobat.» Tots som germans i fruïm de la mateixa creació que el Pare Déu ha posat a les nostres mans. L'hem de mirar com el tresor més preuat.

JOSEP RIUS-CAMPS

Teòleg i biblista / riuscamps@yahoo.es

CONSULTORI BÍBLIC

IGNASI RICART

Claretia i biblista

Quan es va començar a traduir la Bíblia a les llengües vernacles? (II)

A l'edat mitjana, les noves traduccions es van anar realitzant d'acord amb l'evangelització dels pobles. D'aquesta manera es van generar traduccions a l'irlandès, a l'antic alemany, a l'antic anglès... També es van anar fent traduccions al provençal, al català, al castellà, a l'italià, al francès... després vindran les traduccions a les llengües de l'est i del nord d'Europa.

La impremta, inventada a la ciutat alemanya de Magúncia, permetrà l'expansió de les traduccions. Del 1486 al 1521 tan sols a Alemanya es van fer 18 impressions de la Bíblia. Poc després la traducció de Luter (el 1522 del Nou Testament i el 1534 de l'Antic) va fer esdevenir la Bíblia alemanya la més llegida i estesa arreu. La primera Bíblia en anglès més estesa va ser la del rei Jaume (1611), fruit de la Reforma anglicana. Pel que fa al castellà, sense cap mena de dubte la gran obra bíblica de començaments del segle XVI va ser la *Biblia poliglota Complutense*, impresa a Alcalá.

Però el moviment bíblic va trobar el seu punt màxim en l'encíclica *Divino afflante Spiritu*, de Pius XII (del 1943), que va permetre que es desenvolupessin tots els camps de les ciències bíbliques i, naturalment, en el nostre cas les traduccions de la Bíblia en les diferents llengües de l'Estat espanyol: castellà, català, euskera i gallec.

PER A CONSULTES:
REDACCIO@CATALUNYA
CRISTIANA.CAT

Diumenge XXIV de durant l'any

Lectura primera

Ex 32,7-11.13-14

El Senyor es desdigué del mal que havia amenaçat de fer al seu poble

Lectura del llibre de l'Èxode:

En aquells dies, el Senyor digué a Moisès: «Vés, baixa a la plana: s'ha pervertit el teu poble, que tu havies fet pujar de la terra d'Egipte. De seguida s'han desviat del camí que jo els havia prescrit. S'han fet un vedell de fosa i l'han adorat, li han sacrificat víctimes i diuen: "Poble d'Israel, aquí tens els teus déus, els qui t'han fet sortir d'Egipte".» Per això el Senyor digué a Moisès: «Veig que aquest poble és rebel al jou. Deixa'm que s'inflami la meua indignació i no en deixaré rastre. Després et convertiré en un gran poble.» Però Moisès apaivagava el Senyor, el seu Déu, i li deia: «Senyor, per què s'encén el vostre enuig contra el vostre poble, que havíeu fet sortir de la terra d'Egipte amb gran poder i amb mà forta? Recordeu-vos d'Abraham, d'Isaac i d'Israel, els vostres servents; recordeu que els va jurar per vós mateix i els va dir: "Faré que la vostra descendència sigui tan nombrosa com les estrelles del cel, i tot aquest país que jo us havia dit el donaré als vostres descendents i el posseiran per sempre".» Llavors el Senyor es desdigué del mal que havia amenaçat de fer al seu poble.

Salm responsorial

50

Compadiu-vos de mi, Déu meu, vós que estimeu tant; vós que sou tan bo, esborreu les meves faltes; renteu-me ben bé de les culpes, purifiqueu-me dels pecats.

R. Aniré a trobar el meu pare i li diré: Pare he pecat.

Déu meu, creeu en mi un cor ben pur, feu renéixer en mi un esperit ferm. No em llenceu de la vostra presència, ni em prengueu el vostre esperit sant. *R.*

Obriu-me els llavis, Senyor, i proclamaré la vostra lloança. La víctima que ofereixo és un cor penedit; un esperit que es penedeix, vós, Déu meu, no el menyspreu. *R.*

Al·leluia

2 Co 5,19

Déu, en Crist, ha reconciliat el món amb ell mateix, i a nosaltres ens confia el missatge de la reconciliació.

Lectura segona

1Tm 1,12-17

Jesucrist vingué al món a salvar els pecadors

Lectura de la primera carta de sant Pau a Timoteu:

Estic agraït a Jesucrist, el nostre Senyor. És ell qui m'ha donat forces. Li agraeixo que m'hagi considerat prou fidel per a confiar-me un servei a mi, que primer blasfemava contra ell i el perseguia i l'injurava. Però Déu s'apiadà de mi, perquè quan encara no tenia fe no sabia què feia. La gràcia del nostre Senyor ha estat pròdiga amb mi, juntament amb la fe i l'amor en Jesucrist. Això que ara et diré és cert, i del tot digue de crèdit: que Jesucrist vingué al món a salvar els pecadors, i entre els pecadors jo soc el primer. Però Déu se n'apiadà perquè Jesucrist pogués demostrar primerament en mi tota la grandesa de la seva paciència, fent de mi un exemple dels qui es convertiran a la fe i tindran així la vida eterna. Al rei de tot el món, Déu únic, immortal, invisible, honor i glòria pels segles dels segles. Amén.

Evangelí

Lc 15,1-10)

Al cel hi haurà alegria per un sol pecador convertit

Lectura de l'evangelí segons sant Lluc:

En aquell temps, veient que tots els cobradors d'impostos i els altres pecadors s'acostaven a Jesús per escoltar-lo, els fariseus i

els mestres de la Llei murmuraven entre ells i deien: «Aquest home acull els pecadors i menja amb ells.» Jesús els proposà aquesta paràbola: «¿Qui de vosaltres, si tenia cent ovelles i en perdia una, no deixaria en el desert les noranta-nou i aniria a buscar la perduda fins que la trobés? I quan l'hagués trobada, ¿oi que se la posaria tot content a les espatlles i, arribant a casa, convidaria els amics i els veïns dient-los: "Veniu a celebrar-ho: he trobat l'ovella que havia perdut"? Us asseguro que al cel hi haurà també més

alegria per un sol pecador convertit que no pas per noranta-nou justos que no necessiten convertir-se.» I si una dona tenia deu monedes de plata i en perdia una, ¿no encendria el llum i escombraria la casa i la buscaria amb tot l'interès fins que la trobés? I quan l'hagués trobada, oi que convidaria les amigues i les veïnes dient-los: "Veniu a celebrar-ho: he trobat la moneda que havia perdut"? Us asseguro que hi ha una alegria semblant entre els àngels de Déu per un sol pecador convertit.»

Calendari de la setmana

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions

(CICLE LITÚRGIC C; FERIA I)

TEMPS ORDINARI

(SALTERI: SETMANA 4)

Setembre

15. DIUMENGE

Diumenge XXIV de durant l'any, Verd. Lectures: Èxode 32,7-11.13-14 / Salm 50 / 1 Timoteu 1,12-17 / Lluc 15,1-32

SANTORAL: *Mare de Déu dels Dolors*. Caterina de Gènova, viuda; Nicomedes, mr.

16. DILLUNS

Sants Corneli i Cebrià (MO), Vermell. Lectures: 1 Timoteu 2,1-8 / Salm 27 / Lluc 7,1-10

SANTORAL: Edita, vg.; beat Víctor III, p.

17. DIMARTS

Fèria, Verd. Lectures: 1 Timoteu 3,1-13 / Salm 100 / Lluc 7,11-17. O bé: *Sant Robert Bel-larmino (ML), Blanc*. Vic: **Dedicació de la catedral (S), Blanc**.

SANTORAL: Ariadna, mr.; Coloma, vg. i mr.; Hildegarda de Bingen, ab.; Pere d'Arbuès, prev. i mr.

18. DIMECRES

Fèria, Verd. Lectures: 1 Timoteu 3,14-16 / Salm 110 / Lluc 7,31-35.

SANTORAL: Ferriol, mr.; Irene, mr.; Josep de Cupertino, prev.; Sofia, mr.

19. DIJOUS

Fèria, Verd. Lectures: 1 Timoteu 4,12-16 / Salm 110 / Lluc 7,36-50. O bé: *Sant Gener (ML), Vermell*. Barcelona: *Santa Maria de Cervelló (MO), Blanc*.

20. DIVENDRES

Sant Andreu Kim Taegon (MO), Vermell. Lectures: 1 Timoteu 6,2c-12 / Salm 48 / Lluc 8,1-3

SANTORAL: Càndia, vg. i mr.; Eustaqui, Teopista i fills, mr.

21. DISSABTE

Sant Mateu (F), Vermell. Lectures: Efesis 4,1-7.11-13 / Salm 18 / Mateu 9,9-13. Girona: **Dedicació de la catedral (S), Blanc**.

SANTORAL: Celina, vg.; Ifigènia, vg.

El Sant 16 SETEMBRE

Sant Corneli

Ser Papa és un servei i no pas un honor. Aquesta veritat es posava clarament de manifest durant les persecucions contra els cristians, que van dur més d'un Bisbe de Roma a ser màrtir. Aquest és el cas de sant Corneli (c. 200 - 253).

A mitjan segle III les persecucions de l'Imperi romà contra els cristians eren tan fortes que durant un any i mig la seu de Pere va estar vacant perquè ningú s'atrevia a posar-s'hi. Finalment sant Corneli, conegut per ser bondadós i humil, va acceptar la pesant càrrega. Durant el seu pontificat es va haver d'enfrontar a cismes interns, sobretot al novacianisme, contra el qual es va acabar imposant amb el suport de sant Cebrià de Cartago. Pel que fa als fidels que havien abjurat de la fe durant les persecucions, Corneli va ser benèvol i els va readmetre malgrat les veus més rigoristes, que creien que l'apostasia no es podia perdonar sota cap circumstància. Les autoritats romanes el van obligar a exiliar-se i finalment el van executar.

Celebrem el do més gran: preparem-lo

RAFAEL SERRA
Sacerdot de l'arquebisbat
de Tarragona

Torna el setembre amb boniques festes com la del naixement de la Benaurada, la de la Santa Creu... Amb el setembre, però, torna també l'alegria a les parròquies perquè començar un nou curs pastoral és sempre un goig. Adonem-nos-en: «Acabem el curs cansats, però sempre el comencem amb il·lusió.» Després de molts anys d'experimentar-ho, ho considero una gràcia de l'Esperit Sant. És com anar a missa, de vegades fa peresa, però sempre en sortim contents. I amb raó: hem trobat el Senyor i els germans. De tot el que hem de programar i de preparar per al nou curs pastoral, no oblidem la Litúrgia. No ho dubteu: és el centre, el cor, d'allí ve tot i cap allí va tot. Nosaltres hem de posar els millors mitjans: proclamar bé les lectures, el cant i els cantors, la música i els organistes, la dignitat, competència i preparació en els qui presideixen. Sobretot, tots hi hem de posar un cor humil, receptiu, orant.

Per part nostra, cal que fem el millor per fer l'acció litúrgica: després, ja ve l'Esperit Sant que ho omple tot i fa de la celebració un do per a nosaltres. Com si en allò que hem preparat nosaltres vingués un rierol d'aigua que ho omplís tot. Amb la lectura escoltem la Paraula de Crist (cosa admirable, podem acompanyar el Senyor a tot arreu com els apòstols), amb la música ens brolla el cor de lloança que ens eleva i ens agermana, amb la predicació creixem en la vida teològica (com el ressò de la Paraula que brolla del cor d'un prevere que viu en la pregària) i, finalment, amb el pa i el vi rebem el do més gran, el Cos i la Sang del Senyor. El qui rep l'Eucaristia esdevé un sol cor amb ell (1Co 6,17). El Senyor, que «omple de béns els pobres», ens donarà el més gran, ell mateix com a Presència i Comunió.

El paradigma de tot això és la presentació de les ofrenes. Fixem-nos-hi: nosaltres presentem al Senyor allò més humil, el pa i el vi, però el Senyor ens ho retorna, per l'acció de l'Esperit Sant, com quelcom *incomparablement millor*: com el seu Cos i la seva Sang. Com diu el cànon romà: Ell que ho ha creat, ho ha beneït, ho ha santificat, ho ha vivificat i, finalment, ens ho dona, ho regala.

No considerem la litúrgia com a quelcom marginal (de més a més), sinó com el centre d'una comunitat parroquial ja que allí, simplement, hi ha el Crist gloriós. Per a Ell, i només per Ell i a causa d'Ell i de l'Esperit que ens ha estat donat, rebrem els infants a la catequesi, atendrem els germans a Càritas, trobarem i acompanyarem els joves que venen i vindran, visitarem els ancians i els malats i tantes altres coses. Tot això troba la seva font en l'Eucaristia dominical, allí el Senyor ens dona el seu Esperit, *foc que abrusa i empeny*.

Tampoc no hem d'oblidar el principi: no hem de preparar la litúrgia, sinó *preparar-nos* per a la litúrgia. Cal preparar-se amb la pregària, la conversió, el seguiment humil de Crist, que és renunciar als nostres criteris, i acceptar l'obediència amorosa de la fe. Convençuts que això no és obra nostra, sinó una obra de Crist que així manifesta el poder de la seva resurrecció (Ef 10,12). El Missal Romà (cf. IGMR 3a. ed. núm. 45) ens diu que és laudable que en l'assemblea, en la sagristia, es mantingui un silenci expectant, perquè tothom es prepari per l'acció sagrada per la qual Crist ve a nosaltres.

A l'Església res no s'ha de fer amb precipitació com oblidant que el Senyor ja ho ha fet tot per nosaltres, però tampoc a l'Església no s'ha de fer res amb negligència, quedant-nos en les confortables tendes del Tabor.

Els meus 25 anys a Ràdio Estel (i II)

JOAN PALLARÈS-PERSONAT

Com en són, de dolços, els records vint-i-cinc anys després! Érem joves. El mateix 1995, devia ser acabant l'estiu, em vaig fer càrrec del *Santoral*. Un bon record va ser, pel Nadal del 1997, quan vaig escriure uns *Pastorets* radiofònics, un pèl humorístics, seguint el fil dels d'en Folch i Torres. Per Setmana Santa del 1998 em vaig atrevir a escriure una *Passió* per a Ràdio Estel, seguint els textos de l'Evangelí, que va enregistrar l'elenc escènic del Centre Sant Pere Apòstol i es va emetre.

Recordo amb enyorança, d'aquells primers cinc o sis anys, quan sortia aquella modesta revista, *Estel Notícies*, on col·laborava amb articles de costums i tradicions populars. Eren pocs fulls, però fets de cor.

Avui, quan tot es representa en percentatges, puc dir que Ràdio Estel ha estat present en un gairebé 40% del meu temps viscut. A més del *Santoral* diari i d'aquells primers programes, recordo la participació en altres de més recents, *El primer cafè*, o altres tertúlies, com *La taula de l'Evangelí*; aquells *Si vols saber més...* o *Estel cultura*; els especials per aniversaris concrets: Llull, Espriu, Ramon Casas...;

d'altres com *Trotamundos*, *L'obrecartes* o les ja quatre temporades de *Momenti della canzone italiana*, en companyia de la meua dona, Maria-Rosa Monferrer.

Tot plegat, una de les coses que més em satisfà és la incorporació, a partir de l'any 2003, a l'equip de col·laboradors que transmetem tots els diumenges l'eucaristia des de la catedral de Barcelona. Contribuir que la santa missa arribi a tots els racons, i que la puguin oir malalts, persones soles, gent que no es pot desplaçar i acompanyar-los aquella estona, encara continua emocionant-me.

Confesso que en vint-i-cinc anys ininterromputs de col·laboració, sempre de forma voluntària i desinteressada, només recordo moments agradables. Ràdio Estel no és el paradís, però aquí he fet dotzenes d'amics, i tot i patir pels companys quan han travessat temps difícils, sempre he procurat ajudar amb el que he pogut, aportar el millor que tenia i mai no he dit no a res que se m'ha demanat.

Ràdio Estel m'ha donat vint-i-cinc anys de felicitat. Fins en els moments personals més difícils, he trobat aquí un bàlsam d'il·lusió, el fet de sentir-me útil al servei dels altres.

EL CONSULTORI

PREGUNTES I RESPOSTES SOBRE DOCTRINA I MORAL
pel Dr. Joan Antoni Mateo

Vocacions

Per què en algunes comunitats abunden les vocacions al sacerdot i en altres gairebé no n'hi ha? Per exemple, a Corea del Sud els seminaris estan plens i a la nostra geografia força buits... Potser si l'Església no hi posés tantes dificultats i acceptés homes casats hi hauria més sacerdots.

Fa pocs anys vaig viatjar per Àsia central. A l'Uzbekistan vaig veure arreu molts casaments i de gent jove, així com molts infants i joves. Podríem preguntar-nos per què allí Déu crida tants joves a formar una família amb el seu matrimoni i tantes famílies a ser generoses engendrant fills i, en canvi, entre nosaltres no. Potser més que parlar de crisi de «crides» (vocacions), hauríem de parlar de crisi de respostes. No és en absolut alié a la situació precària que es viu en molts ambients pel que fa a la manca de candidats al sacerdot el fet innegable d'un índex de natalitat preocupant i el panorama familiar que observem. En molts llocs la caiguda de la nupcialitat i l'absència de famílies cristianes són factors determinants. La crida al sacerdot ministerial implica un context d'evangelització i de vivència cristiana habitual. Per això, la solució que vostè proposa em sembla molt insuficient. Homes cristians i casats? La veritat és que n'hi ha ben pocs i si no evangelitzem més, seran difícils de trobar. Fixeu-vos en el panorama de ministres de confessions nascudes de la reforma on tenen la mateixa dificultat a trobar pastors. Jo crec que la solució consisteix en una vertadera renovació dels sacraments d'iniciació cristiana i, òbviament, en una sòlida educació cristiana de les noves generacions. És una solució a llarg termini. Però crec que no n'hi ha cap altra per revertir la situació i la tremenda secularització en què estem. I, no cal dir, mentre hi treballem, demanar-ho insistentment a l'Amo dels sembrats.

PER ENVIAR CONSULTES
AL DR. MATEO:

elconsultori@hotmail.com

Ap. de correus 121-25620 Tremp (Lleida).

Postals des d'Andalusia

La processó Magna, a Còrdova

Se l'anomena així, «la Magna», una «processó magna» amb trenta-un passos que va recórrer l'entorn de la mesquita-catedral, el dia 14 de setembre. Els passos van entrar al primer temple de la diòcesi, i van protagonitzar, després de la processó, una exposició titulada *Por tu Cruz redimiste al mundo*, del 15 al 22 de setembre, amb motiu del 90è aniversari de la consagració de Còrdova al Sagrat Cor de Jesús, l'Any jubilar de sant Joan d'Àvila, l'aniversari de la coronació canònica de la Verge de la Fontana i el 75è aniversari de l'Agrupació de Confraries. Més de dues-centes mil persones visiten aquests dies de setembre l'exposició, estructurada en dues grans àrees temàtiques. D'una banda, planteja un recorregut per la passió de Crist, mentre que un segon bloc està dedicat a la iconografia de Jesús Natzarè. Tant la processó magna com l'exposició tenen com a teló de fons la «religiositat popular» que sorgeix de les entranyes del poble cristià. Jesucrist, el Senyor, és, com no podia ser d'una altra manera, el centre de la religiositat popular. Contemplar la passió de Crist és identificar-se amb el misteri redemptor que significa. El seu rostre maltractat no deixa indiferent l'home de fe, sinó que el porta a ser testimoni del Crucificat enmig del dolor dels homes. Còrdova viu la «Magna», com un clam d'esperança, en una societat aliena a tot el que es relaciona amb el Transcendent, amb la fe, amb la religió.

ANTONIO GIL
Sacerdot i periodista

Cartes

Cuidar rectoria i Església

Llegint *Catalunya Cristiana* m'adono, sobretot en els articles d'Opinió, de la forta crida a estimar el proïsme i a fer-ho des de la fe. Una fe que comporta donar-se un mateix, acollir i fer un despreniment de béns.

Actualment, la nostra Església pateix una manca de vocacions evident i els preveres fan mans i mànigues per coordinar diverses realitats parroquials.

Al mateix temps vivim en una societat plena de desigualtats socials; molts dels nostres germans, creients o no, no tenen feina o no poden pagar un lloguer.

Per tant, pregunto obertament als bisbes: no es podrien obrir les rectories i donar accés a l'habitatge a canvi d'un lloguer simbòlic o un tracte de masoveria que comportés cuidar rectoria i església?

GEMMA SEGURA
Sabadell

Postals de l'Alguer

Benvolgut Joan Pallarès,
L'enhorabona pels teus articles de l'Alguer publicats al llarg dels mesos de juliol i agost a *Catalunya Cristiana*.

No són els únics articles que m'agraden. Et segueixo a la secció «Gent de casa», amb personatges o història.

Una abraçada.

JOAQUIM SERRÀ
Barcelona

Educació i autoritat

Als nens i joves cal parlar-los de drets i deures. I de les conseqüències de l'incompliment dels seus deures. Igual com el «premi» forma part de la vida mateixa, un «càstig»

tampoc no va tan malament. Crec que sobreprotegim els menors. No els parlem de deures, potser perquè els éssers humans tenim tendència a evitar l'esforç.

Hem passat del pare autoritari al pare col·lega, i ni un ni l'altre són bons. El pare no és amic dels seus fills, és el pare i punt, per a les coses bones i les dolentes. Ha de tenir autoritat sobre el seu fill i el fill ho ha de saber. Tota autoritat ha de tenir un dret sancionador, i això s'ha tret als pares i als mestres, l'autoritat dels quals no està socialment reconeguda. Hem confós autoritat amb autoritarisme, i a la societat en general també, i així ens va. El buit de l'autoritat és per falta d'educació i pèrdua de valors. Considero que els nostres pares potser tenien menys formació però més sentit comú.

MONTSERRAT ROSELL PUJOL
Vic

Imatge de la Moreneta

Ara molts records adornen els carrers de Barcelona, com les plaques que informen del que hi va passar en temps passats. Vull informar a qui correspongui d'un lloc important per als barcelonins fa 83 anys. A la plaça de Catalunya, al lateral situat davant de la Ronda de Sant Pere i El Corte Inglés, hi ha un atlant que subjecta a la mà la imatge de la Moreneta. Davant d'aquesta imatge hi resaven dissimuladament els fidels barcelonins, del 1936 al 1939, per falta de temples, destruïts sota la direcció d'Andreu Nin i a causa de la persecució religiosa.

El martiri dels temples, de J. M. Martí Bonet, El meu diari de guerra, de Pere Tarrés i Checas de Barcelona, de César Alcalá, en són molt il·lustratius.

JOSÉ GUTIÉRREZ RODRÍGUEZ
Barcelona

Podeu enviar les cartes a:

redaccio@catalunyacristiana.cat

Comença amb força la nova temporada de Ràdio Estel

Ànima a les ones

MAC

La programació 2019-2020 ja s'ha posat en marxa a Ràdio Estel amb la incorporació de nous espais i amb la il·lusió i la professionalitat de sempre. «A grans trets, la nova programació és força semblant, pel que fa a l'estructura, a la que teníem a la temporada anterior. Això no obstant, tenim diverses novetats que de ben segur que agradaran a la nostra audiència», explica Enric Frigola, cap de Programació de Ràdio Estel.

«Una de les novetats més importants d'aquesta temporada — subratlla Frigola— és que l'espai *A primera hora*, presentat pels periodistes Mercè Raga i Joan Trias, incrementa la seva durada una hora més. S'emet de dilluns a divendres, de vuit a deu del matí. Es tracta del *prime time* radiofònic i nosaltres hem decidit impulsar-lo i donar prioritat a l'actualitat informativa amb seccions noves, entrevistes, col·loquis, anàlisis... Per aquest motiu, hem traslladat els continguts més atemporals que fins ara s'emetien en una altra franja horària.»

Aposta per la música

De dilluns a divendres, d'onze del matí a quatre de la tarda, *Fórmula Estel* ens presenta els grans clàssics de la història de la música. Podem escoltar cançons emblemàtiques d'artistes de la talla de Frank Sinatra, The Beatles, Barbra Streisand, Elvis Presley o Joan Baez. «També hem potenciat la diversitat idiomàtica a través de composicions franceses i italianes molt cone-

A «Fórmula Estel» s'hi intercalen tuits de gent d'Església, de l'àmbit de la política, de la cultura, etc.

gudes per tothom. I, no cal dir, la presència de la cançó catalana continua tenint un pes específic fonamental, amb noms com Lluís Llach, Maria del Mar Bonet, Marina Rossell...», afirma Maria-Sierra Rodríguez, coordinadora de la programació musical de Ràdio Estel.

«La gran novetat és que, entre cançó i cançó, els presentadors donen a conèixer als oients missatges de Twitter que siguin interessants i que s'adaptin a la idiosincràsia de la nostra emissora. Són tuits de gent d'Església, de l'àmbit de la política, de la cultura, de la pedagogia, etc. És el que anomenem "*hits and tuits*"», observa Enric Frigola.

Ràdio Estel aposta novament aquesta temporada per la música jazz. Els dissabtes, d'una del migdia a sis de la tarda, *Fórmula jazz* ens ofereix una selecció de temes d'aquest inconfusible estil musical amb artistes mítiques, com Ella Fitzgerald, o més actuals, com Diana Krall.

Un nou programa musical és *Més enllà dels estels*, que s'emet de dilluns a divendres al vespre. «Unes melodies que ens conviden a gaudir del món de l'espectacle. Són bandes sonores de pel·lícules, cançons de teatre musical...», assenyala Maria-Sierra Rodríguez.

Joan Trias,
Mercè Raga i
Ignasi Miranda,
tres veus
«estel·lars».

Espais veterans

A la franja de la tarda continuen programes com *L'obrecartes*, *La veu dels animals*, *Basket al dia*, *Món Perico*, *Plusvàlua*, *Club+Amics*, *Temps de diàleg*, *És gran ser gran* o *El mirador de l'actualitat*, dirigit i presentat pel periodista Ignasi Miranda, que assoleix enguany la sisena temporada. Miranda també està al capdavant d'espais veterans com *Diari del Papa* o *La veu de Càritas*. Així mateix, continuen programes com el matinal *Fórmula Lesan* o *Tot sardana*, i, dins de l'horari vesperà, *Pàgines que m'han corprès* o *Mar endins*.

Nous programes

Enric Frigola comenta que «els dimarts, de vuit a nou del vespre, emetem una entrevista en profunditat a un personatge de prestigi que desperti l'atenció dels oients.

L'espai porta per nom *El protagonista* i s'alternen en la presentació, setmanalment, Mercè Raga i Joan Trias. De moment, ja hem entrevistat l'economista i activista social Arcadi Oliveres i el polític Joan Rigol». També cal destacar l'espai titulat *Salut natural x tothom*.

Una altra de les novetats que començarà a partir de la segona quinzena de setembre és *Llevat dins la pasta*, «un espai de la Pastoral Obrera de Catalunya que parlarà de les diferents activitats de grups d'Església que es caracteritzen per una vessant social molt significativa».

«Més endavant, a partir del mes d'octubre, estrenarem un programa molt curiós fet per una universitat xilena sobre partitures musicals inèdites d'autors europeus de gran renom, com ara el compositor austríac Joseph Haydn, del segle XVIII, localitzades a l'Arxiu Històric Musical de Montserrat», informa el cap de Programació de Ràdio Estel. I afegeix que «la persona que ha dut a terme aquesta recerca en els arxius montserratins és el professor Rojass».

Essència radiofònica

Enric Frigola recorda que «la columna vertebral de la nostra programació són les laudes i les vespres, que s'emeten des de l'abadia de Montserrat, així com les misses de Montserrat i de la catedral de Barcelona. Són els espais més escoltats per l'oient fidel de Ràdio Estel».

«Els nostres objectius primordials són —posa en relleu Frigola— fer una programació de qualitat i millorar els índexs d'audiència. Si ens hem de fiar de les audiències, que es mesuren tres vegades a l'any, les hores que funcionen millor són les del matí. Per això, hem volgut enfortir programes com *A primera hora*. Esperem que això funcioni sense renunciar a l'essència que ha inspirat Ràdio Estel des dels seus inicis: evangelitzar i no adoctrinar a través de fórmules ben diverses.»

VEREMUNDO
 velón veremundo lo mejor del mundo

Distribuidor exclusivo para España de **SLABBINCK**
veremundo@veremundo.com - www.veremundo.com

Partida Fanecae, s/n. - Apdo. Correos 19 - 46860 ALBAIDA (Valencia) - Tel.: 962 900 971 - Fax: 962 901 362

ANÀLISI

Després de quatre anys de la «Laudato Si»

P. LLUC TORCAL

Procurador General de l'Orde Cistercenc

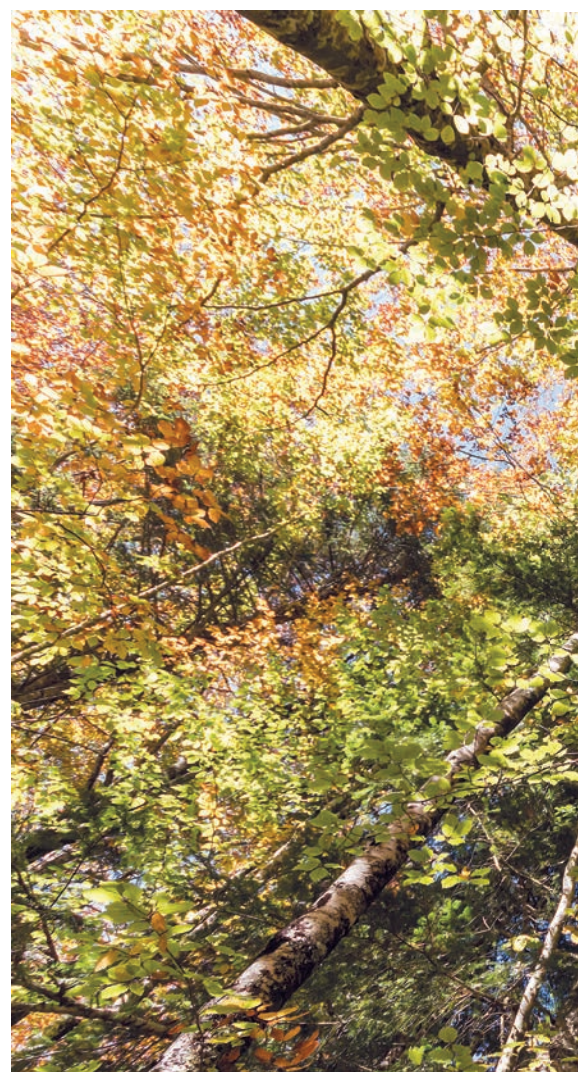
Final d'estiu, final del temps de descans, final de les vacances! Però malauradament hi ha realitats que no fan vacances... i el canvi climàtic certament no descansa, no s'atura. Ho experimentem cada vegada amb més força: onades de calor que ens fan exasperar i que deixen màximes inaudites a llocs fins ara considerats frescos; canvis sobtats de temperatura, com informava un bon amic des de Londres quan d'un dia a l'altre van passar de 37 a 19 graus; incendis devastadors a casa nostra i arreu (Amazònia, Angola, Congo...); tempestes huracanades i un llarg etcètera que deixa en evidència tots aquells que per defensar els seus interessos neguen que el canvi climàtic sigui una realitat.

I en aquest context, després de quatre anys de la seva publicació, ens preguntem: On ha arribat el magisteri proposat pel papa Francesc a *Laudato Si*? És trist constatar que no gaire enllà.

Ja als seus inicis l'encíclica va ser més lloada, admirada i acollida «fora» que «dins» de l'àmbit eclesial. El Papa potser ja ho preveia quan escrivia: «Hem de reconèixer que alguns cristians compromesos i orants, sota una excusa de realisme i pragmatisme, solen burlar-se de les preocupacions pel medi ambient» (LS 217). Avui l'acollida del món també s'ha anat refredant, sobretot per la manca d'interès (que en alguns casos sonats arriba fins a l'hostilitat creixent) de les noves fornades de governants de tants estats. Malgrat ser una valoració general, és força acurada. Per això, en contraposició, destaquen iniciatives importants com el Moviment Catòlic Mundial pel Clima, el web del qual es pot llegir ja en sis idiomes i representa potser un dels millors fruits de la *Laudato Si*.

Tres eixos

El moviment agrupa unes 400 associacions catòliques d'arreu del

món, amb gairebé un milió de persones afiliades. Entre elles s'hi compten ordes religiosos, moviments laicals, grups de joves, delegacions diocesanes i algunes ONG catòliques. Fidels a la inspiració principal de l'encíclica, la conversió ecològica integral, basen la seva acció per fer viva la *Laudato Si* en les pròpies vides i en la de l'Església, en tres eixos, igualment importants i necessaris davant la crisi climàtica.

Són els següents: l'eix espiritual, gràcies al qual pretenen millorar la relació amb la creació i l'atenció als pobres; l'eix *practicovital*, ple d'iniciatives i propostes per motivar canvis d'hàbits personals i comunitaris, alguns molt atrevits i punyents així com el relatiu a la desinversió del patrimoni catòlic en combustibles fòssils i la seva reinversió en energies renovables; i, finalment, l'eix públic, pel qual alcen la veu en l'àmbit públic i social, amb tots els mitjans que les nostres societats ofereixen, per treballar en favor de polítiques ambientals i socials concordants amb la *Laudato Si*.

La inspiració principal de l'encíclica és la conversió ecològica integral

Calen respostes pràctiques que ajudin a començar a revertir la situació del planeta

Al costat d'aquesta gran iniciativa, podem enumerar-ne altres que matisen la impressió general una mica negativa. S'han creat instituts i càtedres de pensament per aprofundir en el magisteri del Papa en aquest punt i difondre'l entre els creients. Un exemple és l'*Instituto Laudato Si para la Custodia de la Creación*, que té la seu a Granada. A més, hi ha hagut al llarg d'aquests quatre anys molts seminaris i jornades de reflexió sobre el missatge i el contingut de l'encíclica, promoguts per realitats eclesials molt diferents: conferències episcopals, conferències de religiosos, ordes i instituts de vida consagrada, moviments i grups laicals, parròquies i, fins i tot, algunes iniciatives del món civil, com s'ha fet a Panamà i a Hondures...

Signes d'esperança

El que potser es troba més a faltar són iniciatives pràctiques que siguin exemples a seguir per no només prendre consciència

La consciència mediambiental és indispensable avui dia.

del gran problema que suposa el canvi climàtic, sinó per conèixer de primera mà elements, tècniques, solucions, en poques paraules, respostes pràctiques que ajudin a començar a revertir la situació del planeta. Per posar un exemple, que contradiu aquesta manca d'accions, els programes i projectes que realitzen els jesuïtes sota el paraigua *Ecojesuit*. El seu web està ple d'exemples de bones pràctiques. Tenint en compte la influència que aquest orde té dins de l'Església i la seva capacitat educativa arreu del món, exemples com els seus són brins d'esperança, especialment pel que puguin sembrar entre els joves.

Parlant de signes d'esperança, cal notar que d'on venen més iniciatives i accions inspirades per la *Laudato Si* són dels països més pobres del planeta, especialment d'Amèrica Llatina. Seran un cop més el pobres qui ens assenyalin el camí? Sigui d'on sigui que ens vingui l'exemple, benvingut sigui si ens ajuda a tots a ser més conscients del gran problema que patim, la gravetat del qual ha augmentat des de la publicació de l'encíclica, i a posar-nos a treballar conjuntament per fer-hi front.

El nou Sínode sobre l'Amazones reprèn molts dels temes de la *Laudato Si*: revifarà aquest Sínode la consciència ecològica entre els catòlics? O hauré d'esperar que es devasti totalment aquest pulmó de la terra per adornar-nos que ja hem fet tard i que la fam devoradora de l'home ha acabat amb tot allò que respira i que respirant lloava el Senyor (Sl 150,6)?

**CERTIFICATS MÈDICS
CARNET DE CONDUIR
NÀUTICA I ARMES**

**CENTRE MÈDIC
PLAÇA MOLINA**

DR. RAFAEL SOLANAS ANGLADA

- COTXE, MOTO I CICLOMOTOR
- PSICOTÈCNICS
- LLICÈNCIA D'ARMES
- LABORALS I ESCOLARS
- NÀUTICA

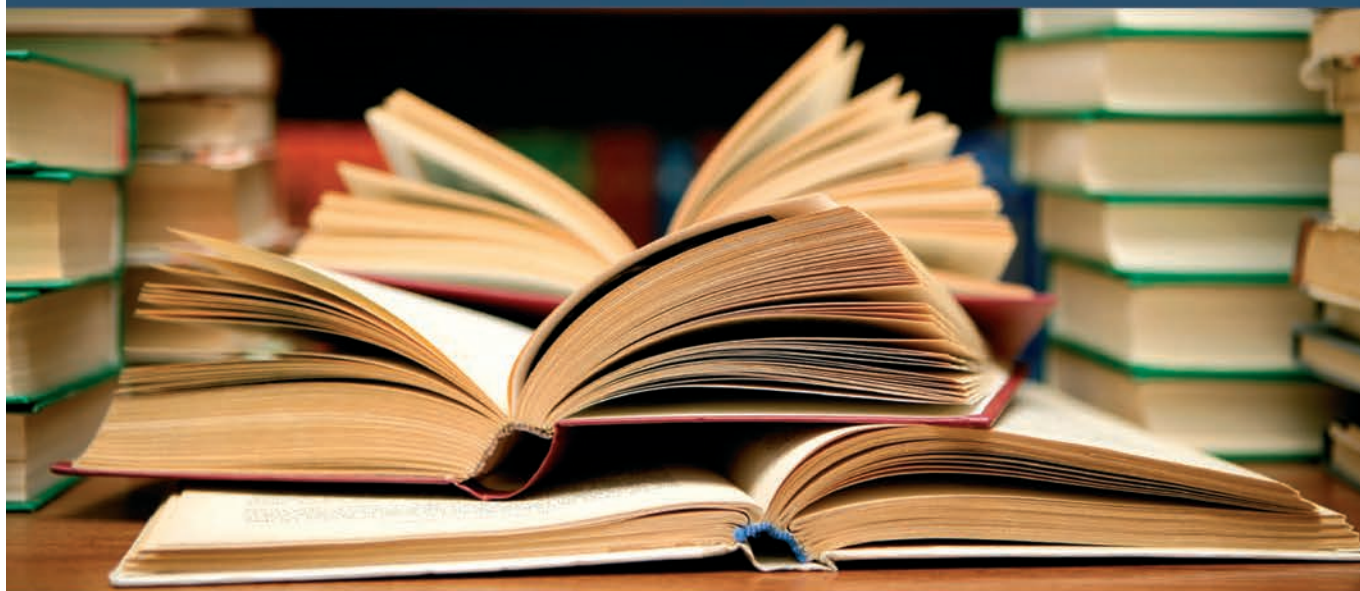
LABORABLES

De 10 a 13 h i de 16 a 20 h
Les persones que es presentin amb un exemplar de Catalunya Cristiana tindran un descompte de 10 euros
www.centromedicoplazamolina.es

INFORMEU-VOS-EN:

Tel. 932 188 826
Mòbil: 639 474 741
c/ Balmes, 281, entr. 2n
08006 Barcelona

Ja pots llegir **Catalunya Cristiana** a les biblioteques de Catalunya!

Biblioteca Antònia Torrent i Martori, d'**Arenys de Munt** / Biblioteca Canyadó i Casagemes-Joan Argenté, de **Badalona** / Biblioteca Pere Casaldàliga, de **Balsareny** / Biblioteca Ramon Vinyes i Cluet, de **Berga** / Biblioteca Can Salvador de la Plaça, de **Calella** / Biblioteca Central de **Cerdanyola del Vallès** / Bibliobús Montnegre, de **Granollers** / Biblioteca Can Sumarro, de **L'Hospitalet de Llobregat** / Biblioteca Central Tecla Sala, de **L'Hospitalet de Llobregat** / Biblioteca Central d'**Igualada** / Biblioteca del Casino de **Manresa** / Biblioteca Can Puiggener de **Sabadell** / Biblioteca de Mirasol Marta Pessarrodona de **Sant Cugat del Vallès** / Biblioteca Montserrat Roig de **Sant Feliu de Llobregat** / Biblioteca Central de **Santa Coloma de Gramanet** / Biblioteca Central de **Terrassa** / Biblioteca Pública de **Lleida** / Biblioteca Sant Agustí de **La Seu d'Urgell** / Biblioteca Pública de **Sort** / Biblioteca Pública de **Tarragona** / Biblioteca Popular de la **Garriga** / Biblioteca Popular **Mataró** / Biblioteca del Seminari de **Tortosa** / Biblioteca Pública de **Girona** / Biblioteca de Catalunya, de **Barcelona** / Biblioteca Popular **Sant Adrià del Besòs** / Biblioteca Popular Joan Triadú de **Vic** / Biblioteca del Seminari Diocesà de **Girona** / Biblioteca Parroquial de **Sant Pere Sallavinera**

Amb el suport de:

Institut Güttnann.

ACTUALITATS CIENTÍFIQUES

Sobre la prevenció de malalties neurològiques

FRANCESC NICOLAU
Professor emèrit de la Facultat de Filosofia de Catalunya

Heu sentit parlar de la BBHI? Es tracta d'un projecte molt ambiciós d'investigació del cervell. Aquestes lletres corresponen a la sigla de Barcelona Brain Health Initiative (Iniciativa per a la Salut del Cervell Barcelona). S'hi han compromès l'Obra Social "la Caixa" i l'Institut Güttnann. El seu director és Álvaro Pascual-Leone (professor de Neurologia a Harvard) i el que es tracta d'investigar és quins són els patrons que poden minimitzar el risc de malalties neurològiques o psiquiàtriques. Aquestes malalties són un dels problemes de salut pública més importants als països desenvolupats. Segons l'OMS, cap a l'any 2030 les discapacitats neurològiques derivades d'ictus, accidents, depressió, entre altres causes ja afectaran més de 25 milions d'europaus, i es registraran cada any dos milions de casos nous. Davant d'aquest panorama, tot el que sigui aconseguir una frenada d'aquesta mena de malalties serà ben rebuda. La BBHI vol arribar a dissenyar programes dirigits a la població en general que donin les recomanacions adequades per a la bona conservació d'un cervell sa.

Hi ha set punts a tenir en compte: la salut física, el model de dieta alimentícia, la qualitat del son (el dormir), l'exercici corporal, les funcions cognitives (exercicis de memòria), les relacions socials (tracte amb els altres) i el projecte vital.

El més important és aquest últim. Tenir un projecte vital vol dir tenir una raó de ser més enllà d'un mateix, és a dir, sentir com una necessitat d'esforçar-se per aconseguir un ideal. És ben clar que un cristià que ho vulgui ser de debò tindrà sempre un projecte vital: donar fruits de vida eterna.

S'ha aconseguit ja alguna cosa en aquest projecte de la BBHI? Pascual-Leone, com a conseqüència del que porten investigat ens diu: «Tenir un projecte vital, un objectiu a la vida que ens transcendeixi i que ens reporti satisfacció quan ens esforcem per aconseguir-lo és bo per al cervell i per a la salut en general.» La cosa és clara, oi que sí? Tinguem, doncs, ben clar el nostre projecte vital. Potser hi haurà qui ens digui que nota que el cervell ja no li funciona com abans i que se sent amb pocs ànims. Doncs mireu què ens hi diu el mateix Pascual-Leone: «Neixes i al llarg de tota la vida el cervell va canviant, de manera que certes connexions i capacitats augmenten i d'altres es van perdent, però sense que la suma total sigui negativa, sense que pel fet de fer-te gran acabis perdent. En un cervell sa amb els anys només es canvia la manera de funcionar.» Que segueixin, doncs, investigant. Nosaltres ens quedarem amb el nostre projecte vital ben assimilat i viscut, tenint el goig de saber que ens és bo també per a la salut cerebral.

**FRA VALENTÍ SERRA
DE MANRESA**

Arxiver dels Caputxins

La prunera (l'lat., *Prunus domestica*; cast., *ciruelo*) és originària de les regions de l'antiga Pèrsia. De prunes n'hi ha una gran varietat, essent les més comuns l'anomenada pruna blava (de forma ovalada i de color blavós), la pruna clàudia (rodona, de color verd i amb la polpa groga) i la pruna mirabel (de mida més petita i amb la pell groga o vermellosa). En èpoques pretèrites fou molt estimada la pruna cascavellana o cascavellico ja que és molt fàcil d'extreure'n el pinyol i, per això, els frares la usaven per farcir la carn de ploma que se servia al refetor en les grans solemnitats. Abans de les exclaustacions deimonòniques fou també força comuna la *pruna de frare*, una mica més aspra de gust, conreada a les hortes conventuals i que el reverend Pere Labèrnia ens la descriu com: «Una espècie de pruna de figura oblonga, més o menys puxaguda, de color comunament verd groguenç ab la molsa que està adherida al pinyol, y menos dolça que las demás» (Lab., II, 419).

La pruna és una fruita d'estiu molt gustosa i que gaudeix d'un destacat valor nutritiu, especialment la *pruna moscatella*, que és força petitona, de color rogenç i dolcíssima que madura el mes de juliol. Tradicionalment s'ha considerat la ingestió de les prunes com un dels millors laxants naturals, efectiu i gens agressiu al tracte intestinal, sobretot ingerint la *pruna cogullal*, que és molt grossa, blanca groguenca i molt medicinal contra les infeccions

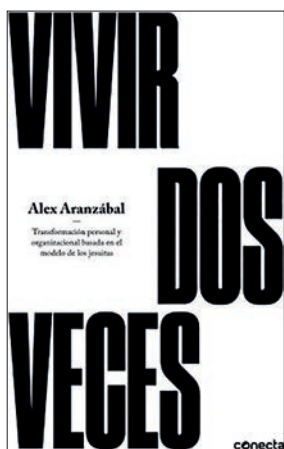
gàstriques. Estudis científics recents han posat en relleu que menjar prunes és també beneficiós per a la vista, per a l'enfortiment de la musculatura i per a la salut òssia i el bon funcionament de les cèl·lules, car les prunes són molt riques en magnesi, sodi i potassi.

Una variant silvestre de la prunera, amb excel·lents propietats remeieres però no pas laxants sinó astringents, és el *prunyoner* o aranyoner (l'lat., *Prunus spinosa*; cast., *endrino*) ja que dels aranyons o prunyons, ben madurs, se'n fa un xarop astringent per tallar les diarrees. El Dr. Pius Font i Quer († 1964) recopilà una recepta per fer aquest xarop astringent: «Recójanse dos libras de endrinas y échense en un puchero bien limpio con dos libras de azúcar y un vaso de agua. Caliéntese y déjese que hierva durante un cuarto de hora. El jarabe resultante, que tiene un hermoso color rojo, cuélese a través de un paño o de una estameña y exprímase el residuo. Cuando vaya templándose échese en una botella. Este jarabe se toma a cucharadas, todo cuanto se quiera, generalmente mezclado con agua, para combatir la diarrea. Tiene sabor agradable, porque todo lo acerbo de la endrina se desvaneció con el azúcar» (*Plantas medicinales*, 218). A l'article vinent us presentaré, si Déu vol, les propietats terapèutiques de les cireres, que són excel·lents per eliminar les toxines de l'organisme.

TRADICIONS REMEIERES

La pruna és molt nutritiva

ÁLEX ARANZÁBAL

Vivir dos veces
Conecta, 2019, 270 pàg.

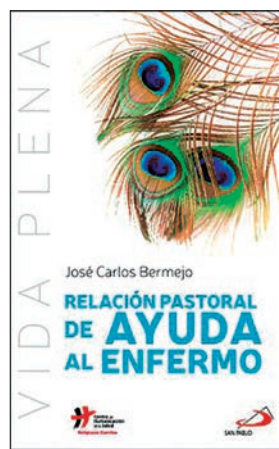
Ignasi de Loiola, trencat i enfonsat després de patir unes ferides terribles en combat, va afrontar una profunda transformació espiritual i va constituir la Companyia de Jesús, una empresa religiosa el model de gestió de la qual ha permès als jesuïtes aconseguir una projecció formidable durant cinc segles. Aquesta obra ofereix les claus per afrontar la transformació personal i organitzacional al segle XXI.

JOSÉ TOLENTINO MENDONÇA

El hipopótamo de Dios
Narcea Ediciones, 2019, 168 pàg.

Conjunt d'articles escrits per a diferents diaris portuguesos. Bíblia, literatura, cultura i vida quotidiana recorren cadascuna de les pàgines d'aquest llibre. Un veritable exemple de teologia concebuda no com a ideologia, sinó com a exercici d'interpretació creient de la realitat i d'una espiritualitat cosida a la vida que no hem de confondre amb un conjunt de consideracions desencarnades.

JOSÉ CARLOS BERMEJO

Relación pastoral de ayuda al enfermo
San Pablo, 2019, 206 pàg.

El servei al malalt constitueix un lloc privilegiat per donar-se al proïsme i recordar que la Bona Notícia és per a tots. Aquest volum ens vol facilitar la trobada amb ell, i se centra en l'«art» de comunicar-se. Ara bé, també cal fer un canvi personal de creixement i fer feina sobre un mateix d'obertura a l'Esperit.

CARLA GRACIA

L'abisme
Univers, 2019, 247 pàg.

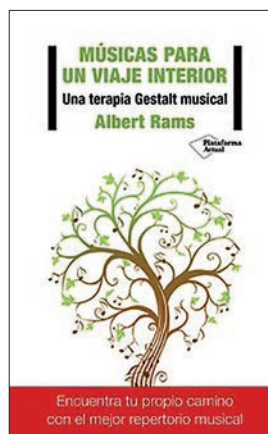
L'Octavi Fontseca està en crisi: el seu matrimoni s'ensorra i és incapaç d'escriure. Ja no queda res de l'escriptor d'èxit que es va convertir en la veu d'una generació. Trenta anys més tard, l'Octavi continua vivint d'un passat que no existeix. El seu editor s'impacienta i li proposa publicar amb el seu nom el manuscrit d'un altre.

PATRICK JACQUEMIN

El olor de la hierba después de la lluvia
Grijalbo, 2019, 195 pàg.

A l'Annabelle, una empresària brillant, li sembla que la vida li somriu. Amb tot, un dia s'adona que la seva existència gira a l'entorn del seu èxit professional. De sobte, se sent asfixiada i necessita airejar-se. La ment li demana que fugi uns quants dies de París i que s'allunyi del despatx, de la família i, sobretot, d'aquesta tristesa que l'assetja en les nits d'insomni.

ALBERT RAMS

Músicas para un viaje interior
Plataforma Editorial, 2019, 212 pàg.

La música, en qualsevol estil o gènere, ens ajuda a trobar la pau interior. Ens acompanya en cada passa d'aquest viatge que és la vida. Què fariem sense ella? El ritme, la melodia, les harmonies... L'amor en totes les seves facetes, el dolor, la por, la tristesa... Cada etapa i cada vivència tenen la seva pròpia banda sonora.

CRÍTICA TEATRAL

ANDREU SOTORRA
andreu.sotorra@gmail.com

Homenatge a una doctora pionera

Si la doctora Dolors Aleu i Riera (Barcelona, 1857 - 1913) aixequés el cap i veiés a El Maldà qui ha creat aquest espectacle en memòria seva, potser li cauria de debò la cotilla per terra. *Barbes de balena* és un muntatge fet exclusivament per dones de diferents disciplines artístiques. És a dir, a mil anys llum del que la doctora va viure en la seva joventut i maduresa, que va representar una excepció pionera per fer-se un espai en el gremi de la medicina.

La jove Dolors Aleu i Riera, però, va tenir el suport del seu pare, un polític de l'època, per fer carrera — va ser la primera dona llicenciada en Medicina de l'Estat espanyol — i diuen fins i tot que va ser ell qui li va posar i pagar dos escortes perquè l'acompanyessin a les classes de la Facultat de Medicina! Juntament amb la filla

d'Ildefons Cerdà, Clotilde Cerdà, va fundar l'Acadèmia de Ciències, Arts i Oficis per a la Dona, un projecte que va durar poc per falta d'ajuts. En el camp social relacionat amb la medicina, la doctora Aleu va ser qui va lluitar per fer desaparèixer la vella cotilla del cos de les dones perquè va demostrar que els dificultava la circulació sanguínia i els provocava desmaís.

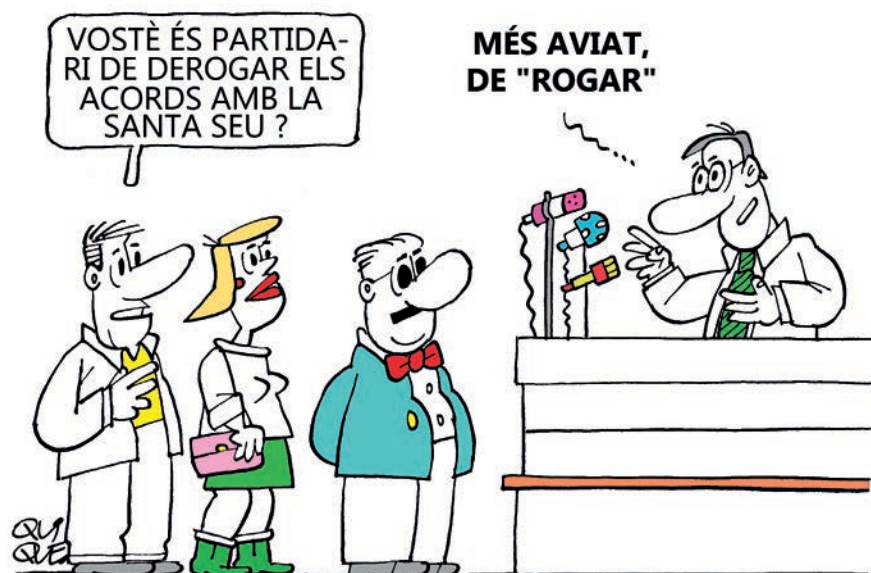
La companyia de *Barbes de balena* fa un acte d'amor a les seves mares, àvies, besàvies, rebesàvies i a la dona en general. És un espectacle que combina la música, el teatre, la coreografia, l'art del figurí i un cert aire de performance amb una mirada poètica i en certs moments surrealista i tot: les peixeres, el so de fons de mar, el glup-glup dels peixos empresonats sentint-se observats com a peixos objecte (dona objecte), les balenes que s'acostaven a la platja i de les barbes de la qual es confeccionaven les barnilles de les antigues cotilles i mirinyacs... Tot plegat en un espectacle íntim i entranyable, molt ben interpretat, amb peces cantades que reflexionen sobre la llarga travessia de la dona des de mitjan segle XIX fins a l'actualitat i sobre si aquesta llarga travessia ha estat realment superada o si, metafòricament, les cotilles continuen estrenyent, si no físicament, sí que socialment, les rebesnètes d'aquelles rebesàvies que un dia van decidir deslligar-se el mirinyac i respirar lliurement.

© Núria Gàmiz

Música, teatre, coreografia i l'art del figurí es combinen en aquest espectacle que homenatja la doctora Dolors Aleu i Riera.

AMB BON HUMOR

«BARBES DE BALENA (o de què estan fetes les cotilles)»

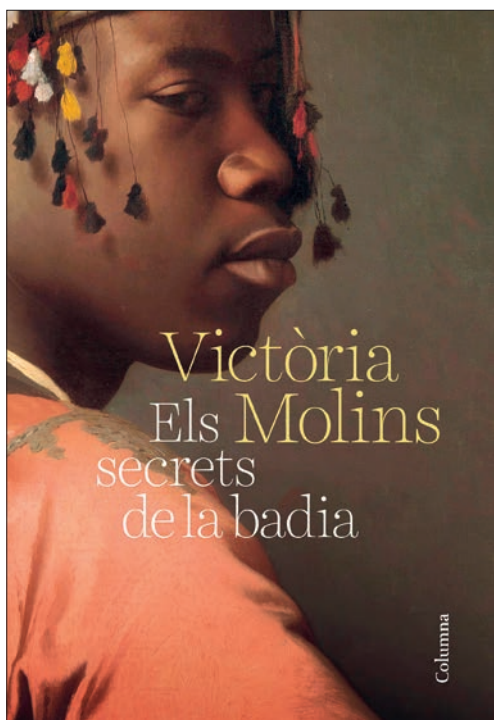
DRAMATÚRGIA: Anna Maria Ricart
INTÈRPRETS: Núria Cuyàs, Cinta Moreno, Anna Romaní / Anna Rosell, Ariadna Cabiró / Gemma Pujol
MÚSICA: Ariadna Cabiró
DIRECCIÓ: Mònica Bofill
El Maldà, Barcelona.
Fins al 6 d'octubre

CRÍTICA LITERÀRIA

PERE FÀBREGUES I MORLÀ
Llibreter

Crítica i reflexió de la nostra societat

VICTÒRIA MOLINS

Els secrets de la badia

Columna Edicions, 2019, 272 pàg.

Després d'una quarantena de llibres, la Viqui (és així com tothom la coneix) ens presenta una novel·la i es nota que l'ha feta amb il·lusió, cosa ben natural i lògica en tota persona que escriu molt, i a més, veu el que escriu publicat.

Aquesta monja, amb una formació acadèmica quasi tan important com la de carrer —aquesta darrera principalment al Raval de Barcelona— ens captiva amb el seu somriure i l'etern sentit de l'humor que crec jo que la salva per poder seguir el seu camí enmig del fang que l'envolta.

Ha trobat un bocí de temps per escriure una novel·la que es llegeix d'una tirada, perquè, amb una senzillesa que s'agraeix, ens fa passar de l'amor a la corrupció, dels sentiments més nobles als dubtes per prendre decisions transcendents a la vida d'una noia alegre, franca i generosa que se'ns fa amiga a cada pàgina.

La trama, ara en diuen *thriller*, es va component a l'entorn d'una noia de «família benestant» barcelonina, que es rebel·la, en el bon sentit de la paraula, i que no dubta a dedicar la seva vida, que podria ser dins el confort social del seu entorn, per enrolar-se a la tasca de Metges Sense Fronteres a Angola. Hi va per ajudar i aprendre però en queda captivada per la necessitat que veu i viu, on trobarà l'amor en tots els seus significats i on restarà atrapada, malgrat haver de plantar cara per ètica als perills de màfies i aventurers.

Novel·la neta, gens carrinclona, que pot ser el mirall de moltes persones entregades i felices precisament gràcies a la seva entrega generosa i gratuïta.

Com ja he dit, es llegeix d'una tirada i més d'un la tornarem a llegir.

RAUXA

Ermitans de Montserrat

S'acaba de publicar en català *Montserrat, a la vora de Barcelona*, el preciós escrit en què, tot just encetat el segle XIX, Wilhelm von Humboldt descrivia ni més ni menys que al mateix Goethe la seva visita a la nostra muntanya santa. En aquestes pàgines el lingüista i viatger alemany dibuixa un monestir de Montserrat ara poc reconeixible, perquè ben pocs anys després seria cruelment saquejat i dinamitat per Napoleó. Així i tot, sorprèn agradablement que algunes característiques del santuari observades aleshores per Humboldt continuïn vives avui, com ara la «solemnitat extraordinària» i la «música sacra exquisida» dels oficis litúrgics.

Però quan l'autor queda admirat de debò és en la visita que fa als solitaris i venerables ermitans de Montserrat. Del que viu a l'ermita de Santa Anna diu que «era un home formós, de trets suaus i delicats. En la senzilla harmonia de les seves faccions s'endevinava una plàcida gravetat, una alegria humil i una serena pau d'esperit». De la majoria d'ells en fa elogis semblants, i no dubta a afirmar que els ocells del bosc, sempre esquerps i desconfiats, els visiten i mengen amb tota naturalitat de la mà d'aquests sants homes. El punt de vista del prussià Humboldt no és explícitament confessional; per a ell, com a bon romàntic, la religió s'emmarca dins l'univers del sentiment. Tanmateix, la seva concepció no li impedeix reconèixer en aquells ermitans alguna cosa que no es pot explicar des de l'esfera estrictament humana.

EDUARD BRUFAU

Agenda

Altres bisbats

NOVAHUMANITAS

El **cap de setmana 28 i 29 de setembre**, a Talavera de la Reina, sessions de formació humana *Mis relaciones afectivas* amb M. Ángeles de los Ríos (www.novahumanitas.org).

Barcelona

LA NIT DE LES RELIGIONS

El **diumenge 15 de setembre**, a les 10.30, visita guiada a la sinagoga de la Comunitat Israelita de Barcelona ([inscripcions: info@cibonline.org](mailto:info@cibonline.org)).

El **diumenge 15 de setembre**, a les 11.00, xerrada *Les festes jueves del mes Tishri* a la Comunitat Jueva Atid de Catalunya ([inscripcions: secretaria@atid.es](mailto:secretaria@atid.es)).

El **diumenge 15 de setembre**, a les 11.00, concert de lloança a l'església evangèlica C29 (c/ de la Torre d'en Damians, 6 – Barcelona).

FUNDACIÓ VIDAL I BARRAQUER

El **dijous 19 de setembre**, a les 19.00, presentació del llibre de Hilario Ibáñez *Cuando la vida nos vive* amb la intervenció dels autors, Laia de Ahumada i Francesc Grané (c/ Sant Gervasi Cassoles, 88 – Barcelona).

FACULTAT DE TEOLOGIA

El **dijous 19 de setembre**, a les 19.00, presentació del llibre biografia del cardenal Angelo Scola *He apostado por la libertad*, entrevistat per Luigi Geninazzi, a l'aula Sant Jordi del Seminari de Barcelona.

HISTÒRIA I ART

El **divendres 20 de setembre**, a les 18.30, jornada *Història i art de la capella dels Dolors de Mataró* a l'Arxiu Comarcal del Maresme (c/ d'en Palau, 32 – Mataró).

BETÀNIA

El **diumenge 22 de setembre**, recés amb el P. Josep Caminal, l.c., a les Missioneres Gnes. de Betània (c/ Bonavista, 37 – Cornellà de Llobregat).

Girona

MARE DE DÉU DELS DOLORS

El **diumenge 15 de setembre**, a les

20.00, missa a l'església de la Mare de Déu dels Dolors de Girona (pujada de la Mercè, 14) presidida pel bisbe Francesc Pardo.

CATEDRAL

El **dissabte 21 de setembre**, a les 9.00, 981è aniversari de la dedicació de la catedral: litúrgia de les hores i solemne missa conventual presidida per Mons. Francesc Pardo.

Lleida

VERGE DELS DOLORS

El **diumenge 15 de setembre**, a les 12.00, missa en honor de la Verge dels Dolors a l'oratori dels Dolors de Lleida.

CATALONIA SACRA

El **dissabte 21 de setembre**, a les 11.00, visita guiada a Sant Llorenç de Lleida amb Montse Macià (reserves@cataloniasacra.cat).

Sant Feliu de Llobregat

MÚSIQUES DEL RETAULE

El **dissabte 21 de setembre**, a les 20.30, concert de música religiosa a l'església de Vilanova i la Geltrú en la III edició de *Músiques del Retaul*.

Tarragona

ORGUE

El **diumenge 15 de setembre**, a les 19.00, concert a càrrec de Mons. Valentí Miserachs a l'església parroquial de Sant Jaume Apòstol d'Ulldemolins.

Tortosa

ALZHEIMER

El **dimarts 17 de setembre**, a les 18.00, missa de la Jornada Mundial de l'Alzheimer a la parròquia Mare de Déu dels Dolors de Tortosa.

PREGUEM PER LES INTENCIONS DEL PAPA

Perquè polítics, científics i economistes treballin plegats per la protecció de mars i oceans.

Catalunya Cristiana

SUBSCRIPCIONS ANUALS EN CATALÀ O CASTELLÀ

Catalunya, resta de l'Estat espanyol i Andorra: 145 €

Gibraltar i Portugal: 145 €

Resta d'Europa: 222,99 €

Amèrica i Àfrica: 254,19 €

Àsia i Oceania: 325,43 €

Membre de l'APPEC

Associació de Publicacions

Periòdiques en Català

El setmanari rep l'ajut de la Generalitat de Catalunya

www.catalunyacristiana.cat

 /catalunyacristiana

 @catcrist

 catalunya_cristiana

Director: Mn. Jaume Aymar i Ragolta

Redactors: *Eduard Brufau, Miquel Àngel Codina, Macià Grau, Rosa M. Jané, Carme Munté, Joan Andreu Parra, Rosa Peraire*
Lingüista: *Montserrat Pibernat*

Col·laboradors d'aquesta setmana: *Pilarín Bayés, Esther Borrego, Agustí Codinach, Pere Fàbregues, Antonio Gil, Joan Guiteras, Àngels Hernández, Joan A. Mateo, Núria Miró, Victòria Molins, Glòria Monés, Francesc Nicolau, Joan Pallarès-Personat, Quique, Ignasi Ricart, Josep Rius-Camps, Carme Sabé, Lluís Serra, Rafael Serra, Andreu Sotorra, Sebastià Taltavull, Lluç Torcal, Joan Maria Vernet, P-J Ynaraja*

Redacció, administració, publicitat i promoció:

C/ Comtes de Bell-lloc, 67-69 - 08014 BARCELONA

Tel. 934 092 810, Fax 934 092 775

a/e: redaccio@catalunyacristiana.cat (Redacció)

a/e: administracio@catalunyacristiana.cat (Administració i subscripcions)

a/e: publicitat@catalunyacristiana.cat (Publicitat)

Fundadors: Mn. Joan E. Jarque i Mn. Francesc Malgosa

Edita: *Fundació Catalunya Cristiana per a l'evangelització i la cultura*

Administració: *Isabel Giralt (comptabilitat), Janet Duatis (subscripcions)*

Autoedició i compaginació: *Carlos Aguado*

Impressió: *Impressions Intercomarcals, SA Ctra. C-1.411, Km 34. Polígon industrial El Cementiri.*

Tel. 938 788 403. Fax 938 788 212 - 08272 SANT FRUITÓS DE BAGES - DLB 14.387/79

CARME MUNTÉ

L'Església evangèlica de Gràcia, al carrer de Terol, 22, celebra 150 anys d'història. És l'Església degana de la seva denominació (les Assemblees de Germans) i la més antiga de Catalunya juntament amb la de Betel-Sant Pau. Els actes de celebració arrenquen amb una exposició fotogràfica que s'inaugura el 14 de setembre, amb motiu de la Nit de les Religions. Noemí Cortès, presidenta de la Institució Bíblica Evangèlica de Catalunya, és l'organitzadora dels actes del 150è aniversari.

L'any 1869, el missioner anglès George Lawrence funda l'Església evangèlica de Gràcia. Quina era la seva activitat?

L'activitat se centrava en la distribució de Bibles i literatura bíblica. Ho feia amb un carro que es transformava en parada ambulat. També va comprar una impremta, on imprimia Bibles i altres materials, com els llibres de text de les escoles que havia obert per a infants. Els materials eren en anglès, castellà i català. El 1870, durant l'epidèmia de febre groga, va obrir dos menjadors per atendre els malalts. El 1874 s'obre la Casa Asil per a Malalts Pobres.

Amb la victòria de Franco les esglésies evangèliques queden clausurades. Comença el temps de clandestinitat.

Molts feligresos van ser multats i empresonats. Els llibres van ser requisats i cremats, amb la qual cosa vam perdre molt material. El poc que s'ha conservat és perquè algú es va arriscar i s'ho va guardar a casa. Els evangèlics havien de ser enterrats en cementiris de dissidents i els infants que no estaven batejats no podien anar a les escoles nacionals. Una problemàtica amb la qual ens hem trobat és que no s'han respectat els cementiris protestants de Sant Gervasi ni del Poble Nou. No hi ha coneixement de molta de la gent que hi teníem enterrada, cosa que dificulta fer un seguiment de la població evangèlica que teníem en aquell moment. Tot això fa que reconstruir la nostra història sigui com unir les peces d'un trencaclosques.

Noemí Cortès, membre de l'Església evangèlica de Gràcia

«Reconstruir la nostra història és com unir les peces d'un trencaclosques»

Quines han estat les troballes històriques més importants?

Em va fer molta il·lusió trobar a l'Arxiu Municipal del Districte de Gràcia el permís per obrir les escoles, la impremta i la Casa Asil. També la troballa a Caldes de Montbui de l'acta de defunció de George Lawrence. Era una manera de reivindicar els protestants enterrats al cementiri antic de Caldes de Montbui, que havien acabat en una fossa comuna. A partir de l'acta de defunció de Lawrence hem anat recuperant el nom d'altres persones enterrades i s'ha col·locat una làpida de recordatori al cementiri. El 2012 l'Ajuntament de Caldes va posar a un dels carrers de la pobla-

ció el nom de George Lawrence, en record de l'escola que va fundar per a infants pobres.

La tasca social va ser molt important en els inicis, i ara ho torna a ser. Quines activitats desenvolupeu?

Distribuïm aliments per a les persones més necessitades del barri, i ho fem en contacte amb Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona. I els mesos de més fred (de gener a març) oferim aixopluc i un plat calent a les persones sense sostre. Vam començar l'hivern passat i enguany ho repetirem. Nosaltres formem part del teixit social del barri, per tant, això passa per estar atents a les seves necessitats.

Club més Amics

Associació Amics de Catalunya Cristiana i Ràdio Estel

Contacte
Tel. 934 092 700
info@clubmes.cat
www.clubmes.cat

DEL 18 AL 25 DE SETEMBRE

Pelegrinatge A ARMÈNIA

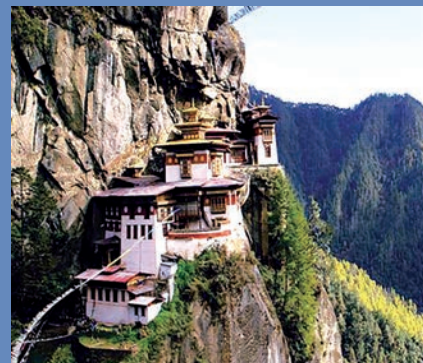
DEL 13 AL 24 D'OCTUBRE

JAPÓ

Un viatge de la tradició
a la modernitat

DEL 16 AL 25 D'OCTUBRE

NEPAL I BUTAN

Regnes de l'Himàlaia

DEL 29 DE NOVEMBRE
AL 4 DE DESEMBRE

NOVA YORK

Llums de Nadal

DEL 12 AL 16 DE DESEMBRE

PESSEBRES DE L'ABRUZZO

AMB LA TRANSIBERIANA
d'ITÀLIA (tren històric)

DESEMBRE

CAP D'ANY A EGIPT